

Monitor passend onderwijs mbo

Meting 2024

Rita Kennis (KBA Nijmegen)
Britt Visser (KBA Nijmegen)
Lotte Scheeren (ECBO)
Benjamin Bremer (ECBO)
Johan Coenen (ECBO)

3 december 2024

KBA Nijmegen

ECBO

ResearchNed

Projectnummer: 2021034

© 2024 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	1
1. Inleiding	1
1.1 Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet	1
1.1.1 Onderzoeksvragen	1
1.1.2 Onderzoeksopzet	2
1.2 Leeswijzer	4
2. Toelating en toegankelijkheid	5
3. Dekkend aanbod van extra ondersteuning	9
3.1 Afspraken over extra ondersteuning: eerste ervaringen met de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten	9
3.2 Realisatie van een dekkend aanbod van extra ondersteuning	12
3.3 Ervaringen van studenten met een ondersteuningsbehoefte	15
4. Basisondersteuning en de uitvoering van passend onderwijs in de klas	19
4.1 Focus in beleid en de aanpak passend onderwijs	19
4.2 Realisatie van de basisondersteuning en passend onderwijs in de klas	23
5. Samenwerking tussen mbo en sociaal domein	31
6. Conclusie	39
6.1 Conclusies	39
6.2 Aanbevelingen	41
Bijlage 1 – Tabellenboek	45
1. Inleiding	45
2. Toelating en toegankelijkheid	46
3. Dekkend aanbod van extra ondersteuning	49
4. Basisondersteuning en de uitvoering van passend onderwijs in de klas	52
5. Samenwerking tussen mbo en sociaal domein	54
Bijlage 2 – Overzicht onderwijsteams	55

Managementsamenvatting

Om de ontwikkeling van passend onderwijs in het mbo te kunnen volgen, voeren KBA Nijmegen, ECBO en ResearchNed, in opdracht van het ministerie van OCW, de monitor Passend Onderwijs MBO uit. Deze monitor loopt van 2022 tot 2026. Dit rapport doet verslag van de meting 2024.

Het doel van de monitor is tweeledig:

- Zicht krijgen op de stand van zaken van passend onderwijs: in hoeverre krijgen studenten in het mbo passend onderwijs; worden de doelen van passend onderwijs gerealiseerd?
- Zicht krijgen op ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs in het mbo en de vier terreinen van de verbeteragenda.

De uitkomsten van de meting 2024 zijn gebaseerd op vragenlijsten bij (1) bij mbo-instellingen (centraal en decentraal niveau), (2) mbo-studenten en (3) gemeenten met een mbo-vestiging. Daarnaast zijn focusgroepen gehouden met vijf onderwijsteams om beter zicht krijgen op het perspectief van docenten in de uitvoering van passend onderwijs.

Verdere positieve ontwikkeling passend onderwijs in mbo, maar uitvoering staat onder druk • Het overkoepelende beeld dat uit de meting 2024 naar voren komt is positief. De uitvoering van passend onderwijs in het mbo loopt in de basis goed. Dat beeld sluit aan op de vorige meting (2022), waarbij op een aantal punten sprake is van een verdere positieve ontwikkeling. Concreet is er sprake van een dekkend aanbod van extra ondersteuning, en van positieve ontwikkelingen in het realiseren van de basisondersteuning. Ook studenten met een ondersteuningsbehoefte zijn over het algemeen tevreden (of in ieder geval niet ontevreden) over de geboden aanpassingen, hulpmiddelen of begeleiding. Samen met andere factoren legt de uitvoering van passend onderwijs tegelijkertijd ook een grote druk op onderwijsteams. Er blijft soms te weinig ruimte over voor de (extra) persoonlijke begeleiding die sommige studenten nodig hebben en is er weinig aandacht voor docentenwelzijn.

Ondanks dat de meeste studenten met een ondersteuningsbehoefte tevreden zijn over de begeleiding en/of aanpassingen, ervaart een kwart tot een derde van de ondervraagde studenten met een ondersteuningsbehoefte ook knelpunten in de uitvoering van passend onderwijs. Die knelpunten hebben deels te maken met de ontvangen (of niet-ontvangen) begeleiding, maar zitten ook in onvoldoende begrip voor de ondersteuningsbehoefte en het gevoel niet gezien en gehoord te worden. Ook ervaart een deel van de studenten problemen in de communicatie en informatievoorziening, waardoor er onduidelijkheid ontstaat over verwachtingen en afspraken.

Toegankelijkheid: weigeren van studenten met ondersteuningsbehoefte komt nauwelijks voor, informatievoorziening blijft aandachtspunt • Studenten die voldoen aan de wettelijke vooropleidingseisen hebben recht op toelating tot de mbo-opleiding van hun eerste keuze. Weigering van studenten met een ondersteuningsbehoefte of doorverwijzingen naar andere opleidingen dan de eerste keuze komen incidenteel voor, meestal vanwege multiproblematiek. Een aandachtspunt blijft adequate informatievoorziening over toelating en studeren met een ondersteuningsbehoefte. Mede daardoor meldt circa 10 procent van de studenten met een ondersteuningsbehoefte zich niet aan voor een opleiding die zij wel graag hadden willen volgen.

Positieve ontwikkeling in vastleggen, aanbod en realisatie extra ondersteuning • De Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten, ingevoerd op 1 augustus 2023, verplicht mbo-instellingen om afspraken over extra ondersteuning voor studenten met een handicap of chronische ziekte schriftelijk vast te leggen en jaarlijks te evalueren. Hoewel de wet positieve effecten heeft op het vastleggen van deze afspraken, ervaren veel instellingen wel een verhoogde administratieve last.

Mbo-instellingen hebben een overwegend dekkend aanbod van extra ondersteuning. In de extra ondersteuning tijdens de bpv en in de overgang van school naar werk is een positieve ontwikkeling zichtbaar, hoewel dit aanbod en de realisatie ervan in vergelijking met de extra ondersteuning op school nog wel meer aandacht vraagt. Studenten geven overwegend aan tevreden te zijn met de geboden ondersteuning, hoewel een aanzienlijk aantal aangeeft aanvullende begeleiding of hulpmiddelen te missen.

Positieve ontwikkeling in realiseren basisondersteuning, maar risico's in belasting teams en kansenongelijkheid in ondersteuning • De benadering van passend onderwijs in het mbo is divers, maar de meeste instellingen hanteren een brede definitie waarin studenten ongeacht de oorzaak van hun ondersteuningsbehoefte ondersteuning kunnen krijgen. Ten opzichte van 2022 zien we een verdere verschuiving in de focus van extra ondersteuning naar meer nadruk op basisondersteuning. De (reikwijdte van de) basisondersteuning varieert sterk tussen instellingen en teams, maar is op veel plekken de laatste jaren wel verbreed. Positief is dat de basisondersteuning op school steeds beter wordt gerealiseerd, en ook in de mate waarin het lukt om basisondersteuning tijdens de bpv en op de leerwerkplek te realiseren zien we verbetering. Toch blijven er ook uitdagingen in het realiseren van passend onderwijs op stage- of leerwerkplekken, vooral door gebrek aan expertise en passende begeleidingscapaciteit bij leerbedrijven.

De steeds grotere focus op de basisondersteuning leidt ook tot risico's in de uitvoering van passend onderwijs binnen de klas en in de belasting van onderwijsteams. De belangrijkste knelpunten zitten in de hoge ervaren werkdruk en de toename van het aantal studenten met (complexe) ondersteuningsbehoeften, evenals in beperkte capaciteit en financiële middelen om adequate ondersteuning te bieden. De (grote) verschillen tussen teams in de omvang of reikwijdte van de basisondersteuning en de mate waarin zij erin slagen om deze basisondersteuning te realiseren leiden tot een risico op kansenongelijkheid tussen studenten met een vergelijkbare ondersteuningsbehoefte.

Veel diversiteit in samenwerking tussen mbo en sociaal domein; vraagstuk in grenzen en verantwoordelijkheden • Bijna 80 procent van de gemeenten met een mbo-vestiging heeft afspraken gemaakt met het mbo over de inzet van gemeentelijke hulp of jeugdhulp, vaak op regionaal niveau. Er is veel variatie tussen gemeenten in de type afspraken en inzet van gemeentelijke hulp of jeugdhulp op het mbo, zowel in de leefgebieden waar de ondersteuning zich op richt, de vorm van samenwerking (van medewerker op afspraak aanwezig op mbo tot integraal jeugdteam) en de toegankelijkheid van deze hulp, waarbij factoren zoals woonplaats en leeftijd een rol spelen.

Gemeenten zijn overwegend positief over de (effectiviteit van) de geboden hulp, hoewel de reikwijdte varieert en daarmee ook de impact die de geboden ondersteuning voor de gemeente of regio als geheel heeft / kan hebben. Er is behoefte aan nauwere samenwerking en duidelijkere kaders op beleidsniveau, vooral met betrekking tot de (grenzen in) verantwoordelijkheden van mbo-instellingen enerzijds en gemeenten en externe zorgpartners anderzijds.

1. Inleiding

Om de ontwikkeling van passend onderwijs in het mbo te kunnen volgen, voeren KBA Nijmegen, ECBO en ResearchNed, in opdracht van het ministerie van OCW, de monitor Passend Onderwijs MBO uit. Het doel van de monitor is tweeledig:

- Zicht krijgen op de stand van zaken van passend onderwijs: in hoeverre krijgen studenten in het mbo passend onderwijs; worden de doelen van passend onderwijs gerealiseerd?
- Zicht krijgen op ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs in het mbo en de vier terreinen van de verbeteragenda.

Monitor doelen: stand van zaken middels vaste set indicatoren • De monitor doelen is gericht op het krijgen van zicht op de stand van zaken met betrekking tot passend onderwijs in het mbo in meer algemene zin. De monitor doelen richt zich op een grotendeels vaste set van indicatoren, waarmee zowel de ontwikkeling in de tijd als de ontwikkeling van passend onderwijs in meer normatieve zin (lukt het om de doelen te behalen) in beeld gebracht kan worden. De monitor doelen richt zich op (a) de toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten met een ondersteuningsbehoefte, (b) een dekkend ondersteuningsaanbod gekenmerkt door maatwerk, (c) (goede¹) ondersteuning in de klas en (d) (goede) samenwerking met externe partijen. De monitor doelen sluiten aan op de metingen die zijn gedaan in de periode 2015-2020.

Monitor ontwikkelingen: invloed van factoren op de ontwikkeling van passend onderwijs • De monitor ontwikkelingen richt zich op de ontwikkelingen die zich rondom passend onderwijs voordoen in de periode 2022-2026. Met dit deel van de monitor wordt in kaart gebracht en geanalyseerd welke factoren van invloed zijn op passend onderwijs. Daarbij kijken we niet alleen naar de bewuste interventies, zoals de Verbeteragenda passend onderwijs, maar ook naar factoren die onbedoeld of ongewenst van invloed zijn. In de meting 2024 is specifiek aandacht voor de ontwikkeling van passend onderwijs in de klas en de beleving van docenten op dit thema.

1.1 Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet

1.1.1 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen voor de monitor zijn:

1. In welke mate krijgen studenten met een ondersteuningsbehoefte in het mbo passend onderwijs? Deze vraag wordt toegespitst op een aantal doelen van passend onderwijs: in welke mate worden de (gekozen) doelen van passend onderwijs in het mbo gerealiseerd?
2. Wat zijn relevante ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs of van invloed op passend onderwijs? Wat is de impact van deze ontwikkelingen op de realisatie van de doelen passend onderwijs in het mbo?

1 De term 'goede' wordt gebruikt als aanduiding voor het niveau dat wordt nagestreefd in het doel. De term kan ook gelezen worden als voldoende of afdoende.

3. Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd op basis van de monitor ten behoeve van het mbo en daarbij betrokken partijen, waaronder OCW, mbo-instellingen en partners?

1.1.2 Onderzoekopzet

De monitor is gericht op de uitvoering van passend onderwijs binnen mbo-instellingen. De focus ligt op hoe mbo-instellingen invulling geven aan passend onderwijs en hoe de uitvoering en realisatie van de geboden ondersteuning wordt ervaren. Hierin worden de perspectieven van relevante betrokkenen meegenomen: beleidsmedewerkers (perspectief beleid), teammanagers (perspectief uitvoering binnen teams) en studenten met een ondersteuningsbehoefte zelf. In de meting van 2024 zijn ook gemeenten met een mbo-locatie bevraagd naar de samenwerking tussen het sociaal domein en het mbo en zijn op kwalitatieve wijze de ervaringen en perspectieven van docenten opgehaald.

Vragenlijsten

Beleidsmedewerkers passend onderwijs • Relevante staf-/beleidsmedewerker(s) van alle (bekostigde) mbo-instellingen zijn tussen maart en mei 2024 benaderd om een vragenlijst in te vullen (die betrekking had op het studiejaar 2023-2024). In totaal hebben respondenten van 46 (van de in totaal 55) mbo-instellingen de vragenlijst (deels) ingevuld. Dit betekent dat er sprake is van een responspercentage van 84 procent. In de bijlage is een overzicht van de respons naar type instelling te zien, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kleine ROC's (< 10.000 studenten), grote ROC's (10.000 of meer studenten), AOC's en vakinstellingen. Op basis van het responspercentage en de aard van de non-respons concluderen we dat er sprake is van een representatieve responsgroep.

Opleidingsmanagers • Er is gebruik gemaakt van dezelfde gestratificeerde en aselechte steekproef van combinaties van onderwijsinstellingen en opleidingen als de vorige meting. Hierbij is rekening gehouden met het aantal studenten per onderwijsinstelling-opleiding en met de verhouding ROC/AOC/vakinstelling.² Het heeft geresulteerd in een steekproef van 372 opleidingen. De opleidingsmanagers zijn gevraagd om de vragenlijst in te vullen voor het hele onderwijsteam van de geselecteerde opleiding. In totaal hebben 149 opleidingsmanagers de vragenlijst (deels) ingevuld, ofwel een responspercentage van 40 procent. De in het rapport gepresenteerde cijfers hebben een schattingsmarge van plus/min 6 procent kennen (bij een 90%-betrouwbaarheidsinterval).³

Vragenlijsten mbo-studenten • Studenten met een ondersteuningsbehoefte zijn gevraagd naar hun ervaringen met passend onderwijs. Het betreft twee groepen: studenten die in 2023-2024 in het eerste jaar van hun mbo-opleiding zaten en studenten die in 2023-2024 in het tweede jaar van hun opleiding zaten.⁴

2 In de steekproeftrekking heeft oversampling van entreeopleidingen plaatsgevonden, om ook voor de entreeopleidingen een voldoende grote steekproef te krijgen.

3 Om deze betrouwbaarheidsinterval te berekenen is een *schatting* gemaakt van het aantal onderwijsteams in het mbo. Er bestaat namelijk geen vastomlijnde definitie van een onderwijsteam en er is ook nergens geregistreerd hoeveel onderwijsteams het mbo kent. De teams in de responsgroep hebben een gemiddelde omvang van 309 studenten. Als dat gemiddelde voor de gehele mbo-sector geldt, dan zouden er landelijk circa 1550 onderwijsteams bestaan. De omvang van de respons van 149 vertegenwoordigde teams bij de opleidingsmanagers, maakt dat de in de rapportage gepresenteerde cijfers op het niveau van de onderwijsteams een schattingsmarge van plus/min 6 procent kennen (bij een 90%-betrouwbaarheidsinterval).

4 Dit betreft studenten die in 2022-2023 zijn gestart met een (nieuwe) mbo-opleiding en dus in 2023-2024 in principe in het tweede jaar van hun mbo-opleiding zouden moeten zitten.

De vragenlijst maakte onderdeel uit van een ander onderzoek dat in het kader van de monitor van de Wet Vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht tot het mbo, waar ook studenten zonder ondersteuningsbehoefte voor worden benaderd.

Via DUO is er een representatieve steekproef getrokken van 55.000 eerstejaars en 55.000 tweedejaars studenten. De studenten hebben in mei 2024 een brief van DUO ontvangen met daarin een individuele QR-code waarmee ze de vragenlijst konden invullen. De responsdata zijn door DUO gekoppeld aan enkele achtergrondgegevens van de studenten. Omdat de onderzoekers niet beschikken over persoonsgegevens van de studenten is de privacy van de studenten volledig gewaarborgd.

De vragenlijst onder de eerstejaars studenten is (deels) ingevuld door 2.996 studenten en heeft daarmee een responspercentage van 5,4 procent. De vragenlijst onder tweedejaars studenten is (deels) ingevuld door 2.741 studenten en heeft dus een responspercentage van 5 procent. Omdat de verdeling over de leerwegen, niveaus en sectoren enigszins scheef was is er weging toegepast. In de bijlage is een overzicht van de steekproef en respons van de studenten en enquêtes te zien.

In de vragenlijst is aan studenten gevraagd of zij extra ondersteuning (nodig) hebben naar aanleiding van bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen (door middel van een lijst). Van de 2.996 eerstejaars studenten hebben 470 een ondersteuningsbehoefte (16%). Van de 2.741 tweedejaars studenten hebben 475 een ondersteuningsbehoefte (17%). Het aandeel studenten met een ondersteuningsbehoefte is lager dan de vorige meting.⁵ Als alleen wordt gekeken naar het aandeel studenten dat ook belemmeringen ervaart als gevolg van deze ondersteuningsbehoefte, dan komen de cijfers van beide metingen redelijk overeen.⁶

Beleidsadviseurs sociaal domein gemeenten • Relevante beleidsadviseurs⁷ van in totaal 69 gemeenten zijn in september 2024 benaderd om een vragenlijst in te vullen over de samenwerking tussen het sociaal domein van gemeenten en het mbo. In totaal 28 gemeenten (41%) hebben de vragenlijst ingevuld, waarvan twee G4-gemeenten en tien G32-gemeenten.

Focusgroepen met onderwijsteams

Naast de hierboven genoemde verschillende vragenlijsten zijn ook kwalitatieve data verzameld, door middel van focusgroepen met verschillende onderwijsteams. Er zijn in totaal vijf focusgroepen gevoerd: vier focusgroepen met een onderwijsteam en één focusgroep met een ondersteuningsteam, allen bij een andere mbo-instelling, zie bijlage 2 voor een overzicht. In de selectie van teams is gezorgd voor spreiding over het land en in stedelijkheid (G4 en kleinere steden). De focusgroepen duurden 90 tot 120 minuten en zijn bij de mbo-instellingen op locatie afgenomen.

5 Dat heeft waarschijnlijk te maken met een verandering in de vraagstelling in de studentenenquête. Ook in de JOB-monitor ligt het aandeel studenten met een ondersteuningsbehoefte daardoor lager dan voorheen.

6 Eerstejaars studenten: meting 2024: 5,2%; meting 2022: 7,4%
Tweedejaars studenten: meting 2024: 7,6%; meting 2022: 9,3%

7 Beleidsadviseurs sociaal domein (functie benamingen verschillen per gemeente). In een aantal gevallen is de vragenlijst ingevuld door de coördinator van het doorstroompunt.

De focusgroepen zijn volgens een vast scenario ingedeeld:

- Eerst lag de focus op de uitvoering van passend onderwijs. Met behulp van een fishbone diagram die docenten moesten invullen is inzicht verkregen in factoren die van invloed zijn op de uitvoering van passend onderwijs in de betreffende teams. Op verschillende niveaus konden docenten bevorderende en belemmerende factoren noemen, namelijk voor (1) beleid, (2) team, (3) individu, (4) doelgroep (studenten) en (5) maatschappelijke ontwikkelingen.
- In het tweede deel is met de teams gesproken over teamcompetenties en professionalisering. De centrale vraag hierbij was welke competenties en vaardigheden het team nodig heeft om passend onderwijs op een goede manier uit te voeren.
- Tot slot is met de teams stil gestaan bij de vraag wanneer voor hen passend onderwijs geslaagd is en wat daarbij passende outcome-indicatoren zijn.

Aan de hand van de gehouden focusgroepen zijn in het rapport intermezzo's opgenomen waar de uitkomsten van deze focusgroepen in zijn verwerkt. De uitkomsten uit de focusgroepen zijn niet generaliseerbaar naar alle onderwijsteams en mbo-instellingen, maar brengen wel gevoelens, gedachtes en knelpunten naar voren die in meer onderwijsteams ervaren (kunnen) worden.

1.2 Leeswijzer

De rapportage is ingedeeld aan de hand van vier thema's die raken aan de doelen die met passend onderwijs in het mbo worden nagestreefd. De relevante ontwikkelingen zijn aan deze thema's gekoppeld. In hoofdstuk 2 staat de toelating tot en toegankelijkheid van het mbo voor studenten met een ondersteuningsbehoefte centraal. In hoofdstuk 3 gaan we in op het extra ondersteuningsaanbod en de mate waarin dat aanbod dekkend is en de extra ondersteuning gerealiseerd wordt. Hoofdstuk 4 gaat in op de basisondersteuning en de uitvoering van passend onderwijs in de klas. Hierin wordt ook gekeken naar passend onderwijs tijdens de bpv of op de leerwerkplek. Hoofdstuk 5 gaat in op de samenwerking tussen mbo en sociaal domein van gemeenten. We sluiten in hoofdstuk 6 af met de belangrijkste conclusies.

2. Toelating en toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het mbo voor studenten met een ondersteuningsbehoefte is een belangrijk doel van passend onderwijs. In dit hoofdstuk gaan we in op:

- Het niet-toelaten van studenten met een ondersteuningsbehoefte tot het mbo
- De toegankelijkheid van het mbo voor studenten met een ondersteuningsbehoefte
 - Zelfselectie
 - Informatievoorziening

Onderdeel van toegankelijkheid is ook een goede intake van aspirant-studenten en betrokkenheid van hun ouders. Deze punten komen terug in hoofdstuk 3, dat ingaat op het vastleggen en evalueren van afspraken over extra ondersteuning.

Cijfers over toelating uit de vragenlijst hebben betrekking op het studiejaar 2023-2024

Wat zegt de wet over toelating en toegankelijkheid • Uit de Wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht tot het mbo volgt dat studenten die voldoen aan de wettelijke vooropleidingseisen recht hebben op toelating tot de mbo-opleiding van hun eerste keuze.⁸ Een ondersteuningsbehoefte mag geen reden zijn om een student niet toe te laten. De Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz) verbiedt het maken van direct en indirect onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte. Dat betekent dat mbo-instellingen doeltreffende aanpassingen moeten verrichten om te zorgen voor algemene toegankelijkheid van studenten met een handicap of chronische ziekte en hen in staat te stellen om onderwijs te volgen, ténzij deze doeltreffende aanpassingen een onevenredige belasting vormen voor de instelling. Het vaststellen van onevenredige belasting kan pas nadat is vastgesteld welke aanpassing (met welk 'prijskaartje') doeltreffend is. De norm is dus in zekere mate 'open'. Elementen die hier een rol in spelen zijn onder andere de grootte van de instelling, de kosten van de aanpassing en eventuele beschikbare financiële tegemoetkomingen, de operationele en technische haalbaarheid van de aanpassing, de financiële draagkracht van de instelling en de beschikbaarheid van een vergelijkbaar alternatief in de regio.⁹

Weigering van studenten met ondersteuningsbehoefte komt incidenteel voor • Ruim een kwart van de mbo-instellingen geeft aan in 2023-2024 geen studenten te hebben geweigerd *voor de opleiding van hun eerste keuze* vanwege hun ondersteuningsbehoefte. Bij iets meer dan de helft van de mbo-instellingen gebeurde dat incidenteel (enkele studenten) en de overige instellingen weten dit niet. Deze cijfers liggen in lijn met voorgaande jaren. Ook niet-toelaten *tot de mbo-instelling* komt incidenteel voor. Instellingen benoemen dat dit veelal het gevolg is van multiproblematiek. Studenten worden in deze gevallen in grote meerderheid doorverwezen naar andere trajecten (bv. REA college, werk, alternatief (zorg)traject) of andere mbo-instellingen.

⁸ Mits zij zich aanmelden voor 1 april

⁹ Kamerstukken II 2001/02, 28169, 3.

Advisering tot andere opleiding komt voor, maar teams nemen studenten ook op • Hoewel weigering incidenteel voorkomt, zien we wel dat een klein deel van de onderwijsteams (16%) incidenteel studenten met een ondersteuningsbehoefte adviseert een andere opleiding te volgen. Het betreft meestal één tot enkele studenten. Alleen bij Entreeopleidingen gebeurt dit vaker en grootschaliger. Opleidingsmanagers benoemen multiproblematiek als belangrijkste reden; dit maakt deze studenten volgens hen (tijdelijk) niet leer- of schoolbaar. Ook een te laag taalniveau wordt genoemd als reden om studenten niet tot de Entreeopleiding toe te laten. Het onderzoek laat ook zien dat doorverwijzen en aannemen (vanuit andere opleidingen) tegelijkertijd kan voorkomen en dat doorverwijzen dus niet per se hoeft te wijzen op een tekort aan ondersteuningscapaciteit of bereidheid tot ondersteuning. Ruim een kwart van de teams heeft studenten met een extra ondersteuningsbehoefte aangenomen die door andere teams zijn doorverwezen. Dit beeld stemt overeen met de meting in 2022. Dat gebeurt vaak vanwege uitgebreidere mogelijkheden van dat team tot ondersteuning of maatwerk, kleinere groepsgroottes of de mogelijkheid tot flexibele instroom.

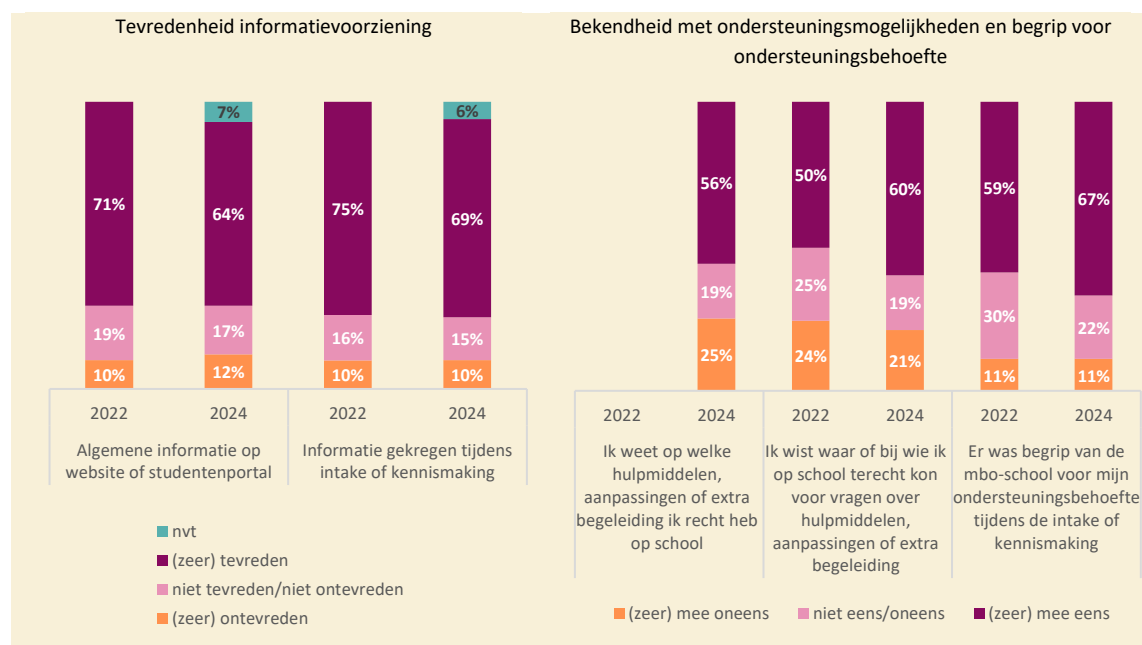
Intermezzo: toelatingsrecht en bovenmatige belasting

Met de invoering van het toelatingsrecht – bij wijze van de Wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht tot het mbo – heeft iedere mbo-student per 1 augustus 2017 het recht toegelaten te worden tot de opleiding van voorkeur, mits ingeschreven op uiterlijk 1 april. De wet heeft (mede) tot doel om studenten te helpen bij een (beter) onderbouwde studiekeuze en een betere overgang naar het mbo te maken. De wet heeft daarnaast tot doel om de positie van de student te versterken, door borging van het recht op toelating.

Binnen onderwijsinstellingen zorgt deze wet voor een dubbel gevoel. Docenten zien de meerwaarde van gelijke kansen voor studenten om een opleiding te volgen, maar hebben tegelijkertijd wel te maken met de hobbels die dit in de klas kan veroorzaken. Hebben studenten recht op onderwijs, of leiden we in het mbo op tot een beroep? En als studenten recht hebben op onderwijs, en dus overal toegelaten worden, helpen we die studenten dan echt wanneer een opleiding eigenlijk niet te realiseren is met de ondersteuningsvraag? Of is het ook een taak om deze studenten een realistische loopbaankeuze voor te stellen? Docenten worstelen met deze vragen en zien dat dit het onderwijs niet altijd ten goede komt. Meerdere docenten geven aan dat ze nu studenten in de klas hebben die door hun ondersteuningsbehoefte eigenlijk niet geschikt zijn om de opleiding te volgen, stage te kunnen lopen of uiteindelijk het beroep uit te kunnen voeren waarvoor ze worden opgeleid. Ook uit de vragenlijst onder beleidsmedewerkers passend onderwijs komt naar voren dat ruim een kwart van de instellingen aangeeft dat het regelmatig (in enkele gevallen: vaak) voorkomt dat studenten na toelating toch een bovenmatige belasting blijken te vormen voor de instelling. Daarnaast worden scholen afgerekend op het aantal studenten dat een diploma behaalt en krijgen zij met de nieuwe wet *Van school naar duurzaam werk* een nieuwe verantwoordelijkheid toegewezen in het ondersteunen van studenten met een ondersteuningsvraag in de overgang naar werk. Docenten geven aan dat deze twee zaken – de wet toelatingsrecht en het afrekenen op studiesucces en het begeleiden naar werk – niet goed verenigbaar zijn. Ondanks de wil om alle studenten de kans te geven om een opleiding naar keuze te volgen, zouden docenten ook enige vorm van selectie aan de poort mogelijk willen zien.

Informatievoorziening blijft aandachtspunt • Uit meerdere onderzoeken komt naar voren dat informatievoorziening aan studenten een aandachtspunt is. Studenten zijn vaak slecht op de hoogte van procedures rondom toelating en informatie hierover (op bv. de website van mbo-instellingen) bereikt studenten niet altijd.¹⁰ Op dit vlak is sinds de vorige meting weinig verbetering zichtbaar. Hoewel een meerderheid van studenten tevreden is over de informatievoorziening en weet op welke ondersteuning zij recht hebben en bij wie zij daarvoor terecht kunnen, zien we ook dat zo'n 10 procent van de studenten ontevreden is over de informatievoorziening en dat circa een kwart van alle studenten met een ondersteuningsbehoefte niet weet op welke hulp zij recht hebben of waar ze met vragen daarover terecht kunnen. Wel zien we een lichte verbetering in het deel van de studenten dat wél begrip ervoer voor zijn of haar ondersteuningsbehoefte tijdens de intake, of wél wist bij wie zij voor vragen over hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding terecht konden (verschuiving van niet eens/niet oneens naar eens).

Figuur 2.1 – Informatievoorziening en bekendheid ondersteuningsmogelijkheden

Bron: vragenlijst eerstejaars studenten (IA)

Zelfselectie komt weinig voor • De toegankelijkheid van het mbo raakt ook de informatievoorziening over studeren met een ondersteuningsbehoefte en de vraag of studenten met een ondersteuningsbehoefte voldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden tot aanpassingen of (extra) ondersteuning. In de monitor is eerstejaars studenten met een ondersteuningsbehoefte gevraagd of zij zich als gevolg van hun ondersteuningsbehoefte niet hebben aangemeld voor een bepaalde opleiding, terwijl zij die opleiding wél graag hadden willen volgen. Van deze vorm van zelfselectie is sprake bij 10 procent van de studenten met een ondersteuningsbehoefte. Veelal geven studenten als reden dat de betreffende (voorkeurs)opleiding

10 Eimers et al (2022). *Evaluatie en monitoring wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht mbo. Tussenrapportage 2022 – samenvattend rapport*. Nijmegen: KBA Nijmegen.
 Kennis, R., Jenniskens, T., Eimers, T., & van Schoonhoven, R. (2022). *Aangepaste mogelijkheden voor onderwijsprogramma, examens en ondersteuning in mbo en hoger onderwijs*. Nijmegen: KBA Nijmegen.

geen reële optie is gezien hun ondersteuningsbehoefte. Door hun ziekte is de opleiding niet te volgen, het beoogde niveau van rekenen is niet haalbaar (door dyscalculie) of de opleiding is niet haalbaar door ernstige dyslexie (bv. doktersassistent, onderwijsassistent), stagedagen zijn niet vol te houden of de student schat in dat zijn (gebrekkige) sociale vaardigheden niet aansluiten bij het type opleiding. In een heel klein deel van de gevallen noemen studenten het ontbreken van begrip of van begeleiding als reden dat zij zich hebben aangemeld voor een andere opleiding. Zowel in omvang als in redenen is het beeld vergelijkbaar met de vorige meting.

3. Dekkend aanbod van extra ondersteuning

Met passend onderwijs in het mbo wordt nagestreefd dat mbo-instellingen een dekkend ondersteuningsaanbod realiseren, gekenmerkt door maatwerk. In dit hoofdstuk focussen we op het aanbod van *extra* ondersteuning. We gaan in op:

- Het vastleggen en evalueren van afspraken over extra ondersteuning en de impact van de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten
- De intake van studenten met een ondersteuningsbehoefte
- De realisatie van een dekkend aanbod van extra ondersteuning
- De tevredenheid van studenten over de geboden extra ondersteuning

3.1 Afspraken over extra ondersteuning: eerste ervaringen met de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten

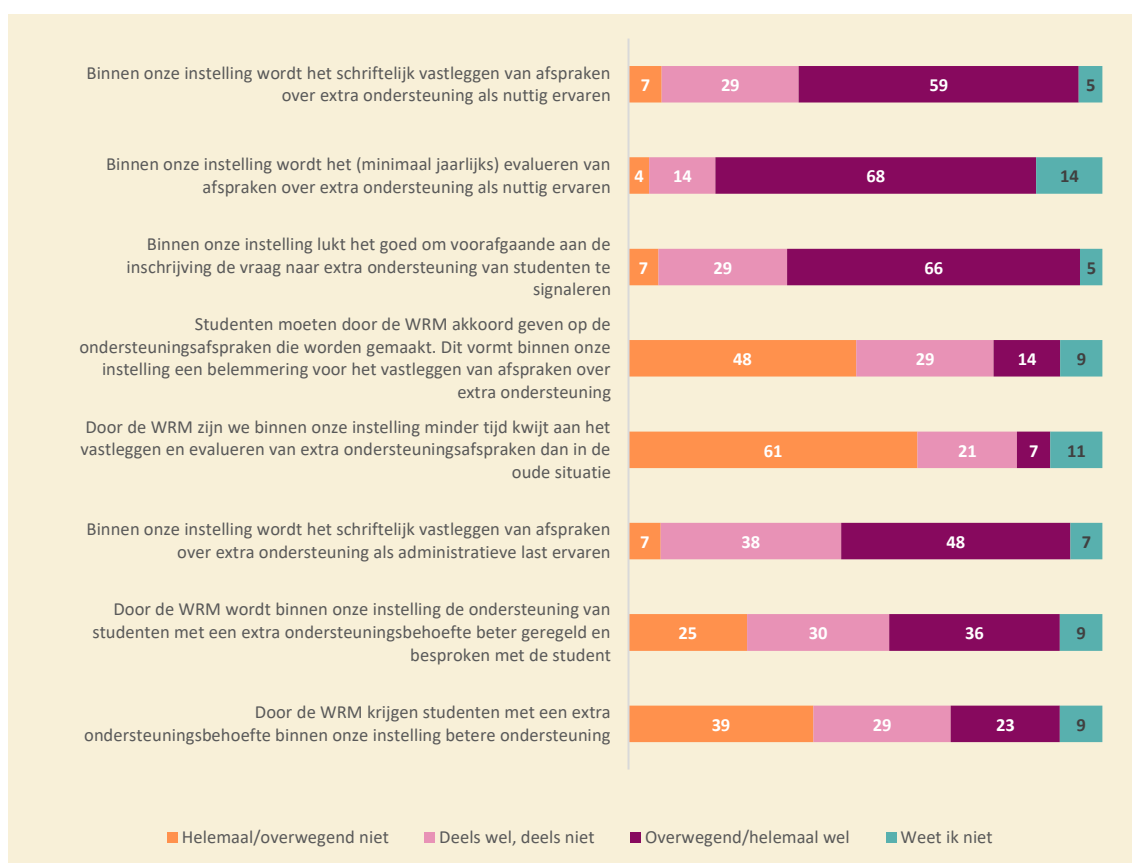
Invoering Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten • 1 augustus 2023 is de wet Verbetering rechtsbescherming mbo-studenten ingevoerd. In deze wet is de verplichting opgenomen om afspraken over extra ondersteuning van studenten schriftelijk vast te leggen en periodiek te evalueren. Ook in de oude situatie moesten afspraken over extra ondersteuning al worden vastgelegd, in een bijlage bij de onderwijsovereenkomst. Met de Wet verbetering rechtsbescherming is de verplichting tot het maken van afspraken over extra ondersteuning nu verbreed naar niet alleen studenten met een handicap, maar ook studenten met een chronische ziekte. Ook zijn instellingen verplicht deze afspraken nu al vóór inschrijving van de student vast te leggen. Daarnaast is wettelijk vastgelegd dat deze afspraken minimaal jaarlijks met de student geëvalueerd moeten worden.

Mbo-instellingen hebben beleid aangepast met invoering Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten • Ruim 70 procent van de instellingen geeft aan dat de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten tot aanpassingen in het beleid heeft geleid, nog eens een kwart geeft aan dat dat ten dele het geval is. Veelgenoemd zijn aanpassingen in het intakebeleid/intakeprocedure of in beleid ten aanzien van de toewijzing van extra ondersteuning, zodanig dat vóór de instroom de ondersteuningsbehoefte van de student is vastgesteld en ondersteuningsafspraken zijn vastgelegd. Bij de meeste instellingen heeft de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten dan ook geleid tot meer schriftelijk vastgelegde afspraken over extra ondersteuning (57% ja, 23% deels). Deze toename is bij studenten niet zo direct zichtbaar: van de studenten die aangeven afspraken te hebben gemaakt over hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding bij hun ondersteuningsbehoefte geeft 61 procent aan dat deze ook op papier/digitaal zijn vastgelegd. De andere 39 procent geeft aan dat dat niet het geval is. In 2022 gaf 56 procent aan dat afspraken waren vastgelegd (in een bijlage bij de onderwijs-overeenkomst of anderszins). Niet duidelijk is hoe deze verschillen te verklaren zijn. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat afspraken voor studenten met een handicap of chronische ziekte moeten worden vastgelegd, terwijl de groep studenten met een ondersteuningsbehoefte in de enquête breder is. Daarnaast zou kunnen meespelen dat een deel van de gemaakte afspraken binnen de basisondersteuning kunnen worden opgepakt en deze daarom niet apart zijn vastgelegd.

Eerste ervaringen van Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten positief, maar administratieve druk • De wet beoogt bij te dragen aan het versterken van de rechtspositie van mbo-studenten met een handicap of chronische ziekte. Daarnaast is ook het verlichten van de regeldruk van de onderwijsinstelling een doel van de wet. Het afschaffen van de (bijlage bij de) onderwijsovereenkomst zou daar aan bij moeten dragen. Mbo-instellingen zijn gevraagd naar hun eerste ervaringen met de Wet rechtsbescherming mbo-studenten: draagt de wet bij aan de beoogde doelen?

Het nut van de maatregelen – het schriftelijk vastleggen van afspraken en de evaluatie ervan – wordt breed binnen het mbo ervaren, slechts een enkele instelling ervaart dat niet. Instellingen zijn ook positief over de mate waarin het hen lukt om voorafgaande aan de inschrijving de vraag naar extra ondersteuning te signaleren. Een tweede doel van de wet is het verlichten van de regeldruk van mbo-instellingen. Wat betreft het onderdeel van de wet dat betrekking heeft op het vastleggen en evalueren van afspraken over extra ondersteuning¹¹, lijkt dit doel op basis van de eerste ervaringen niet te worden gerealiseerd. Circa twee derde van de instellingen geeft aan *niet* minder tijd kwijt te zijn aan het vastleggen en evalueren van ondersteuningsafspraken in vergelijking met de oude situatie en 86 procent ervaart het schriftelijk vastleggen van de afspraken over extra ondersteuning in meer of mindere mate als een administratieve last.

Figuur 3.1 – Ervaringen van mbo-instellingen met invoering Wet rechtsbescherming mbo-studenten (%; N = 44)

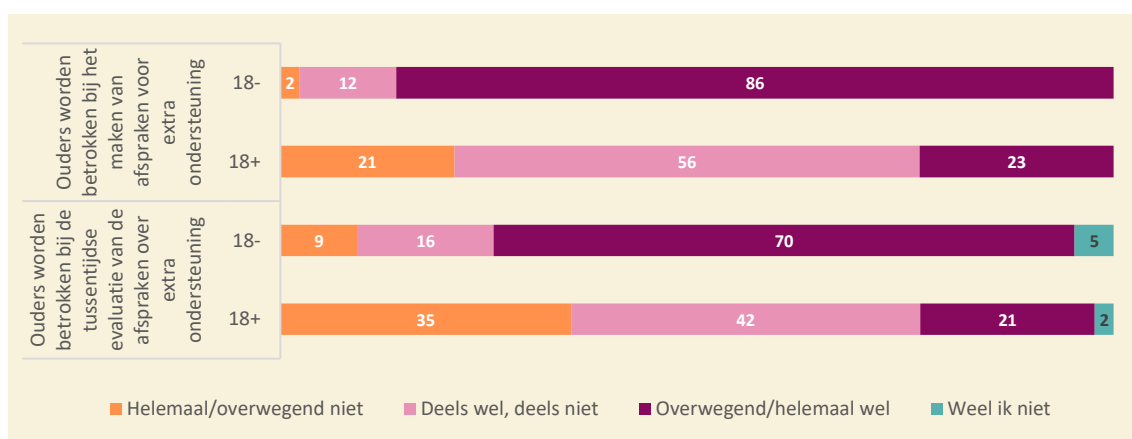
Bron: instellingsvragenlijst

11 De reikwijdte van de wet is breder, en betreft ook de afschaffing van de onderwijsovereenkomst. Dit onderdeel leidt mogelijk wel tot minder regeldruk, maar vormt geen onderdeel van de monitor passend onderwijs mbo.

Op de vraag of de ondersteuning nu beter is geregeld en beter wordt besproken met de student en de vraag of de ondersteuning voor studenten met een extra ondersteuningsbehoefte is verbeterd is zijn de ervaringen heel wisselend. Hoewel dit niet is onderzocht, is het aannemelijk dat verschillen worden veroorzaakt door hoe instellingen hier voor 2023 invulling en inrichting aan gaven.

Beperkte betrokkenheid ouders bij afspraken extra ondersteuning bij meerderjarige student Naast de student worden bij de meeste mbo-instellingen ook ouders betrokken bij het maken van afspraken over extra ondersteuning en de evaluatie van die afspraken, indien de student nog geen 18 is. Bij meerderjarige studenten is het beeld heel anders, en worden ouders veel minder vaak betrokken, of slechts gedeeltelijk.

Figuur 3.2 – Betrokkenheid van ouders bij het maken en evalueren van afspraken over extra ondersteuning (%; N = 43)

Bron: instellingsvragenlijst

Een kwart van de mbo-instellingen geeft aan dat ouders van meerderjarige studenten onvoldoende worden betrokken bij het maken van afspraken over extra ondersteuning voor hun kind, nog eens bijna de helft geeft aan dat dat ten dele het geval is. De bereidheid van ouders om hierbij betrokken te worden is hier volgens instellingen maar ten dele debet aan. De meeste instellingen (52%) geven aan dat die bereidheid er juist wel is.

Intermezzo: intake

Verschillende onderwijsteams benadrukken de meerwaarde van een goede intake voor studenten. Hoewel scholen verplicht zijn alle studenten die voldoen aan de vooropleidingseisen aan te nemen, ongeacht hun ondersteuningsbehoefte, vinden docenten het belangrijk dat bij de aanmelding al duidelijk wordt welke ondersteuning een student nodig heeft, en dat hierover een open gesprek wordt gevoerd met de student zelf. Op die manier zijn ze tijdig op de hoogte van de behoeften en benodigde voorzieningen, en kunnen ze – indien nodig – deskundigen binnen de school inschakelen. Eén team – dat onderwijs geeft aan Entreestudenten – gaf aan dat ze, waar mogelijk, klassen aan de voorkant indelen op basis van ondersteuningsbehoefte, zodat de benodigde ondersteuning gedeeltelijk klassikaal kan worden aangeboden. Ze gaven ook aan dat studenten eventueel nog verschoven kunnen worden als in de eerste maanden blijkt dat een andere klas beter aansluit bij hun behoeften.

Docenten geven echter ook aan dat privacyregelgeving, zoals de AVG, het soms moeilijk maakt om een ‘warme landing’ te realiseren. Ze zijn tijdens de intake afhankelijk van wat de student zelf deelt, waardoor ze soms onvoldoende zicht hebben op de ondersteuningsbehoeften. Studenten maken hun behoeften niet altijd kenbaar, bijvoorbeeld omdat ze die zelf onderschatten. Dit maakt het lastiger om vanaf de start van de opleiding passende ondersteuning te bieden. Daarnaast geven de teams aan dat de AVG niet alleen de uitwisseling van informatie tussen verschillende onderwijsinstellingen bemoeilijkt, maar ook de interne communicatie tussen medewerkers binnen de instelling. Volgens de docenten gaat hierdoor soms onnodig tijd verloren met het achterhalen van de benodigde ondersteuning om het succes van de student te waarborgen. Hier lijkt mee te spelen dat teams niet altijd op de hoogte zijn van de (precieze) wettelijke mogelijkheden.¹²

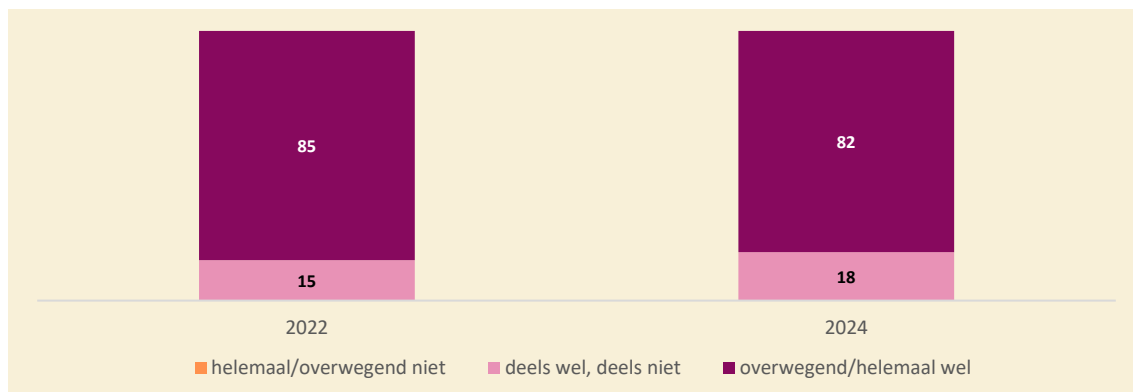
3.2 Realisatie van een dekkend aanbod van extra ondersteuning

Naast het maken en vastleggen van afspraken over extra ondersteuning, is in de monitor aandacht voor het realiseren van een dekkend aanbod van extra ondersteuning.

Aanbod extra ondersteuning overwegend dekkend • Vergelijkbaar met de meting van 2022 geeft de overgrote meerderheid van mbo-instellingen (82 procent) aan een (overwegend) dekkend aanbod van extra ondersteuning te hebben. Bij de overige instellingen is dat ten dele het geval. Voor verschillende doelgroepen en typen extra ondersteuning wordt het aanbod vaker als helemaal (i.p.v. overwegend) dekkend ervaren dan in de meting van 2022, o.a. voor studenten met psychosociale problematiek, studenten met problemen in de thuissituatie en studenten met financiële problematiek.

12 Artikel 2.5.5a, lid 9 van de WEB regelt dat het persoonsgebonden nummer van een student gebruikt mag worden in het contact met een andere instelling voor de uitwisseling van leergegevens en direct met het leren samenhangende begeleidingsgegevens (ten behoeve van de in- en uitschrijving van die student of ten behoeve van het volgen van onderwijs in een samenwerkingscollege, een doorlopende leerroute vmbo-mbo, de geïntegreerde route vmbo-basisberoepsopleiding, of een doorlopende leerroute).

Figuur 3.3 – Stelling: onze instelling heeft een dekkend aanbod van extra ondersteuning (%; N 2024 = 44; N 2022 = 34).

Bron: instellingsvragenlijst

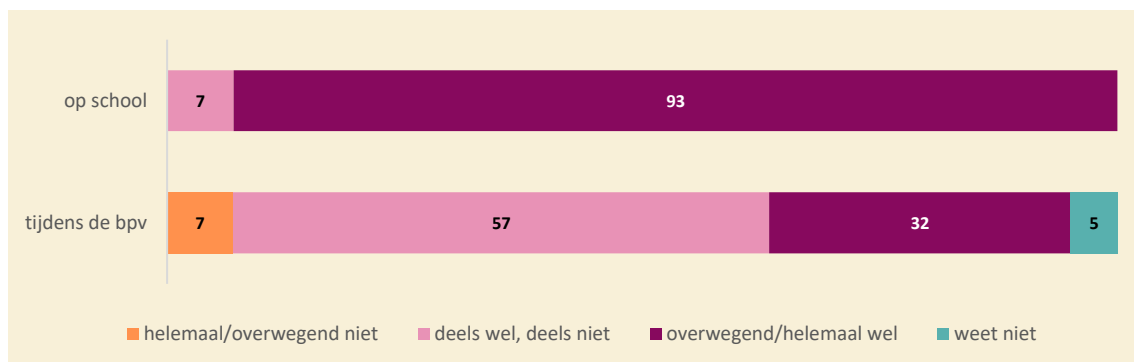
Opleidingsmanagers zijn iets kritischer, maar ook zij ervaren in grote meerderheid (70%) een dekkend aanbod van extra ondersteuning binnen hun instelling.

Een aandachtspunt is de bekendheid van het aanbod van extra ondersteuning binnen de instelling. Circa een derde van de beleidsmedewerkers op centraal niveau en een even groot deel van de opleidingsmanagers geeft aan dat dit aanbod deels wel/deels niet voldoende bekend is.

Extra ondersteuning in de bpv: positieve ontwikkeling, maar blijft zwakste schakel • Naast mogelijkheden tot extra ondersteuning op school is in de monitor ook gekeken naar het aanbod voor extra ondersteuning tijdens de bpv en de mate waarin mbo-instellingen erin slagen dit aanbod ook te realiseren. In de vorige meting kwam naar voren dat passend onderwijs in de bpv binnen veel instellingen een uitdaging vormt. Sinds de vorige meting is hierin een positieve ontwikkeling zichtbaar: meer instellingen ervaren dat zij een (overwegend) dekkend aanbod hebben voor extra ondersteuning in de bpv (48%), voor mogelijkheden tot aangepaste bpv (46%) en in hun aanbod voor extra ondersteuning in de overgang van opleiding naar werk (50%). In 2022 lagen deze percentages op respectievelijk 26, 30 en 35 procent. Positief is ook dat het percentage instellingen dat aangeeft *geen* dekkend aanbod te hebben op deze terreinen ook is gedaald. De cijfers laten zien dat de aandacht voor dit thema (o.a. middels de inspanningen van de werkgroep in de verbeteragenda die zich richt op begeleiding bij de bpv en eerste stappen op de arbeidsmarkt¹³) nu ook zichtbaar wordt in het aanbod en de realisatie van de ondersteuning in de bpv binnen het mbo. Tegelijkertijd blijft de extra ondersteuning tijdens de bpv en in de overgang naar werk de ‘zwakste schakel’ binnen de extra ondersteuning en ligt het aandeel instellingen met een dekkend aanbod hiervoor veel lager dan voor andere vormen van extra ondersteuning. Dat vertaalt zich ook naar de mate waarin het lukt om de extra ondersteuning te realiseren. Waar 93 procent van de instellingen aangeeft dat het lukt om de extra ondersteuning *op school* te realiseren, geeft slechts een derde aan dat dit ook lukt tijdens de bpv. Hierin speelt de capaciteit, de expertise en het draagvlak bij werkgevers ook een rol. We komen hierin in paragraaf 4.2 op terug.

13 Bpv-handboek, ontwikkeling van opleiding Begeleiding bij de bpv en eerste stappen op de arbeidsmarkt

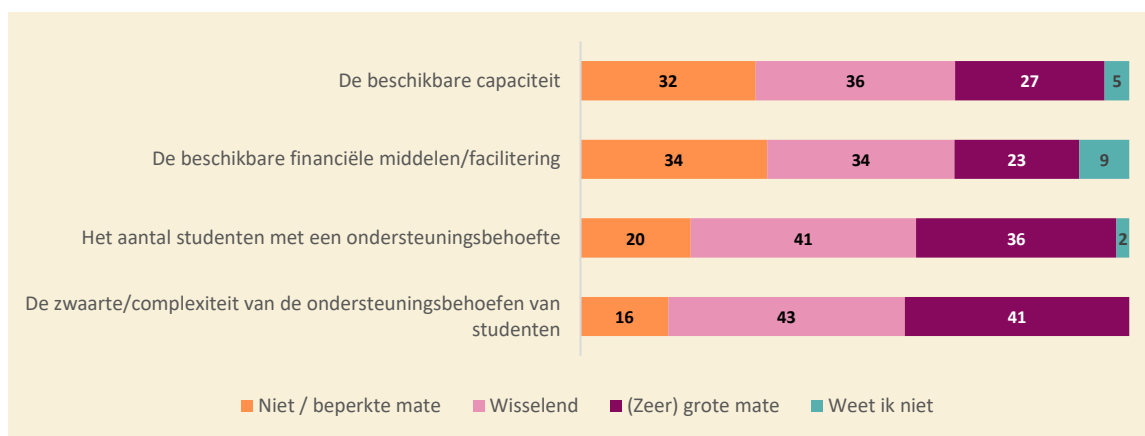
Figuur 3.4 – Mate waarin het lukt de extra ondersteuning te realiseren (%; N = 44)

Bron: instellingsvragenlijst

Capaciteit vormt knelpunt in realiseren extra ondersteuning • Voorgaande alinea's laten een positief beeld zien van zowel de mate waarin het aanbod van extra ondersteuning dekkend is als de mate waarin het lukt de extra ondersteuning te realiseren, in ieder geval het aanbod dat binnen de school kan worden uitgevoerd. Toch ervaren instellingen ook knelpunten, met name in de beschikbare capaciteit. Enerzijds zien mbo-instellingen een groei in het aantal studenten met een ondersteuningsbehoefte en de zwaarte/complexiteit daarvan. Die groei leidt tot een stijgende vraag aan extra ondersteuning. Anderzijds vormt de capaciteit op zichzelf in een deel van de instellingen een knelpunt.

Figuur 3.5 – Mate waarin knelpunten gerelateerd aan capaciteit een rol spelen in het realiseren van extra ondersteuning (%; N = 44)

Bron: instellingsvragenlijst

In de ervaren knelpunten ten aanzien van de beschikbare capaciteit spelen ook de beschikbare financiële middelen een rol. Bij ten minste 59 procent van de instellingen zijn middelen vanuit de tijdelijke coronagelden ingezet voor passend onderwijs. Het aflopen van deze middelen heeft bij circa driekwart van de instellingen gevolgen voor de geboden ondersteuning. Zo geeft 45 procent aan dat zij verwachten dat bepaalde ondersteuningsvormen zullen stoppen en noemt 42 procent aan dat deze ondersteuning niet meer in dezelfde omvang/intensiteit geboden kan blijven worden.

3.3 Ervaringen van studenten met een ondersteuningsbehoefte

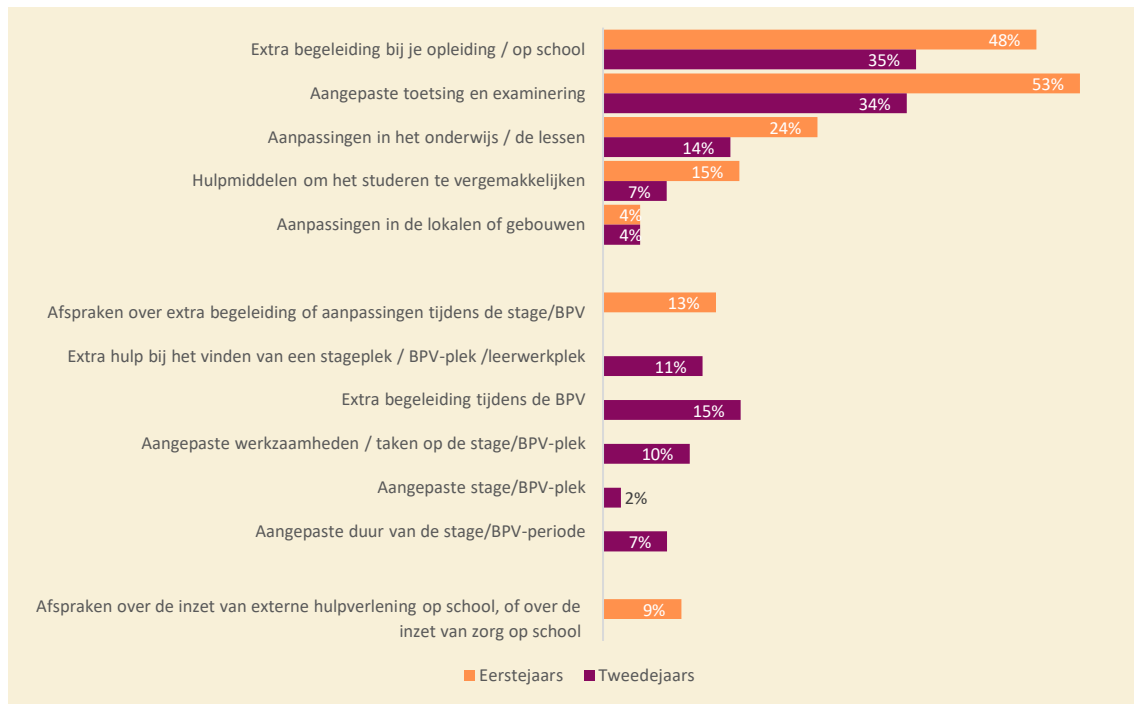
Naast de ervaringen van de mbo-instellingen staan ook de ervaringen van studenten met een ondersteuningsbehoefte zelf. In deze paragraaf kijken we naar de ondersteuning die zij hebben ontvangen en hun tevredenheid daarover.

Kenmerken van de gemaakte afspraken • Circa twee derde van de studenten met een ondersteuningsbehoefte (zowel eerste- als tweedejaars) heeft afspraken gemaakt over hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding bij hun ondersteuningsbehoefte. Dat is zeker voor de eerstejaars studenten fors meer dan de meting in 2022, toen dit ongeveer een derde van de studenten betrof. Mogelijk is dit het gevolg van de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten, maar dit valt niet met zekerheid te zeggen. We zien namelijk ook dat meer tweedejaars studenten afspraken hebben gemaakt (eveneens twee derde). Er zijn geen verschillen in het percentage studenten dat afspraken heeft gemaakt (en ook niet in de mate waarin die afspraken schriftelijk/digitaal zijn vastgelegd) tussen studenten met een handicap of chronische ziekte enerzijds en studenten met een andersoortige ondersteuningsbehoefte anderzijds.

De afspraken die studenten maken, gaan meestal over aangepaste toetsing en examinering of extra begeleiding op school. In mindere mate noemen studenten ook afspraken over aanpassingen in het onderwijs, bv. ten aanzien van aanwezigheid of online volgen van lessen of de inzet van hulpmiddelen om het studeren te vergemakkelijken, zoals voorleessoftware of een cursus studievastigheden. Dit beeld is op hoofdlijnen vergelijkbaar met de vorige meting.

Tweedejaars studenten zijn ook gevraagd in hoeverre zij op hun stage- of leerwerkplek afspraken hebben gemaakt over hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding. Bijna 40 procent heeft daar afspraken over gemaakt. Meestal hebben deze studenten extra begeleiding gekregen tijdens de bpv, deels gaat het ook om extra hulp bij het vinden van een bpv-plek, aangepaste werkzaamheden of een aangepaste duur van de bpv.

Figuur 3.6 – afspraken over gemaakte ondersteuning (eerstejaars) of ontvangen ondersteuning (tweedejaars) bij de ondersteuningsbehoefte van studenten (%; N eerstejaars = 257; N tweedejaars = 406)

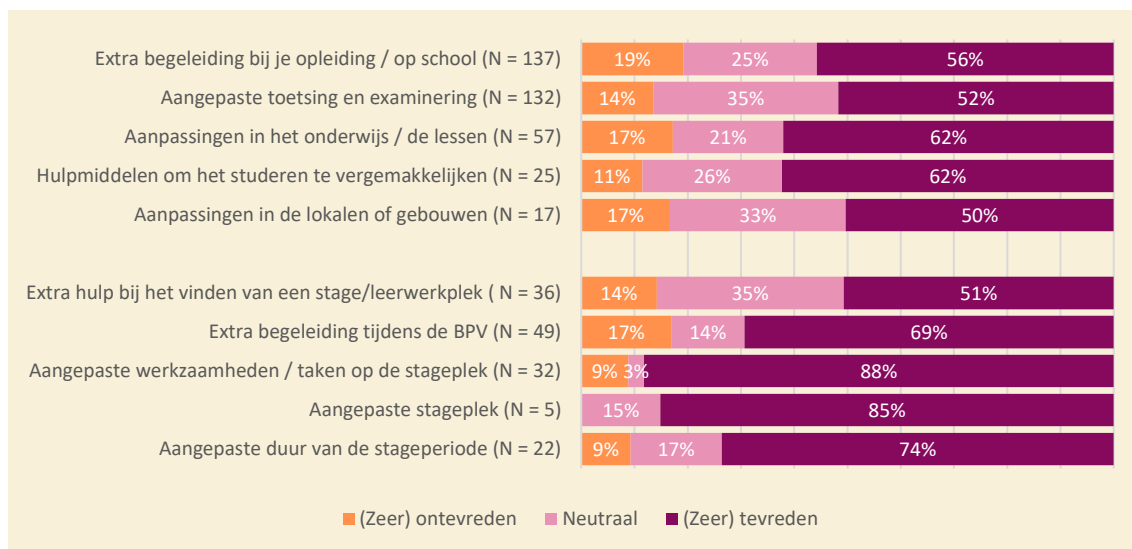

Bron: vragenlijst eerstejaars studenten (IA), vragenlijst BSA (tweedejaars studenten)

Studenten overwegend tevreden, beperkte groep is dat niet • Studenten zijn gevraagd naar hun ervaringen en tevredenheid over de geboden ondersteuning: worden afspraken nagekomen, helpt de ondersteuning om de opleiding te volgen, zijn zij tevreden en missen zij nog hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding? Circa driekwart van de eerstejaars studenten geeft aan dat afspraken over ondersteuning (grotendeels) worden nagekomen. De rest geeft aan dat dat deels (15%) of nauwelijks/niet (12%) het geval is. (Tweedejaars) studenten zijn overwegend tevreden over de geboden ondersteuning (afhankelijk van het type ondersteuning gaat het om 50-60 procent van de studenten), maar circa 1 op de 5 studenten (15-20%) is dat niet. BBL-studenten zijn gemiddeld genomen meer tevreden dan BOL-studenten.¹⁴ Ten opzichte van de vorige meting is de ontevredenheid iets groter, maar de verschillen zijn beperkt. Over de geboden ondersteuning op stage of leerwerkplek zijn studenten gemiddeld genomen iets vaker tevreden.

¹⁴ Er zijn geen verschillen tussen man-vrouw, tussen studenten uit verschillende sectoren en tussen opleidingsniveaus

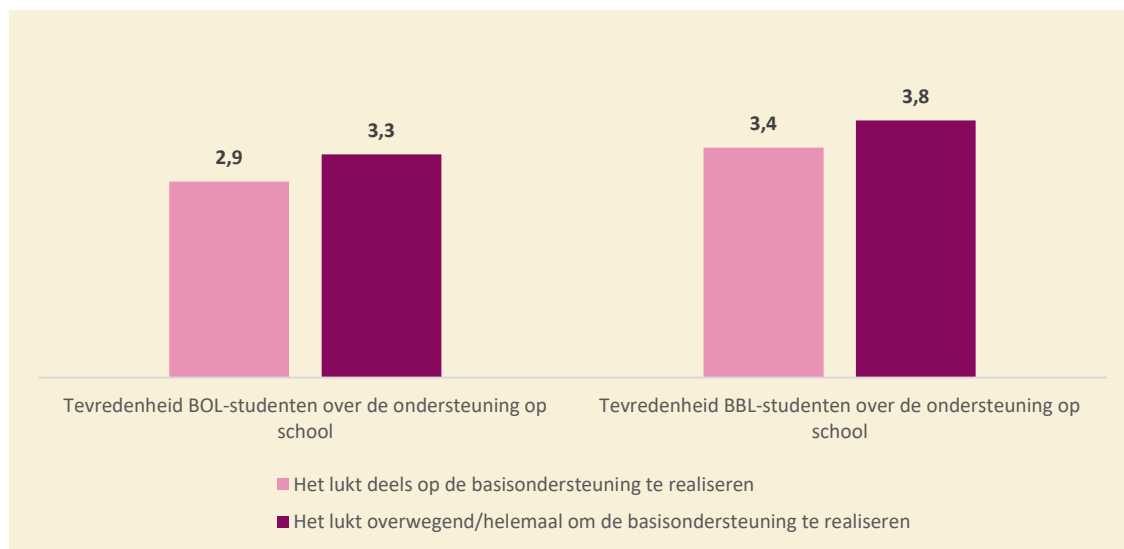
Figuur 3.7 – Tevredenheid van student over de geboden ondersteuning (%)

Bron: vragenlijst BSA (tweedejaars studenten)

We hebben gekeken of er een verband is tussen de tevredenheid van studenten en de mate waarin het volgens de mbo-instelling lukt om de basisondersteuning te realiseren. We kunnen daarover geen harde uitspraken doen, omdat het door te kleine aantallen niet mogelijk is om verschillen op significantie te toetsen. Wel lijkt het (face validity) dat studenten die hun opleiding volgen op mbo-instellingen die aangeven dat het lukt om de basisondersteuning te realiseren gemiddeld genomen meer tevreden zijn over de ondersteuning, aanpassingen of hulpmiddelen dan studenten op mbo-instellingen waar het ten dele of niet lukt de basisondersteuning te realiseren. Dat verschil is alleen zichtbaar voor de ondersteuning aan BOL- en BBL-studenten op school, en niet voor ondersteuning op de stage- of leerwerkplek.

Figuur 3.8 – Gemiddelde tevredenheid van student over de geboden ondersteuning (schaal 1-5) afgezet tegen mate van realiseren basisondersteuning

Bron: vragenlijst BSA (tweedejaars studenten) i.c.m. instellingsvragenlijst

Belang van gezien worden en duidelijke informatie en verwachtingen • Een kwart van de eerstejaars studenten en een derde van de tweedejaars studenten geeft aan hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding te hebben gemist. We zien daarin geen verband met de mate waarin het volgens de mbo-instelling lukt om de basis- of extra ondersteuning te realiseren. Een aantal elementen komen in de antwoorden van studenten vaker terug:

- Ten dele noemen studenten concrete begeleiding of aanpassingen die zij hebben gemist, zoals een aangepast rooster, meer begeleiding in de klas (bv. extra uitleg bij opdrachten, hulp bij plannen/studievaardigheden) of meer 1-op-1 begeleiding, kortere schooldagen, geen verplichte aanwezigheid, extra tijd bij toetsen, voorleessoftware etc.
- Meer begrip en steun. Een deel van de studenten voelt zich niet (voldoende) gezien of ervaart onbegrip vanuit de mbo-instelling of opleiding: *'Begrip dat je wat vaker aanwezig bent'; 'Steun voor mijn concentratiegebrek door adhd. Ik zou graag willen dat er actief met mij mee wordt gedacht, want ik vind het moeilijk om zelf te zeggen wanneer het mis gaat'; 'Meer oplossingsgericht meedenken, in plaats van wat er niet kan of fout gaat'*. We zien hier geen verband met studenten die aan hebben gegeven tijdens de intake / kennismaking begrip voor hun ondersteuningsbehoefte te hebben gemist.
- Duidelijke informatie en communicatie. *'Ik miste lessen vanwege ziekte. Ik kon nergens terugzien wat ik exact gemist had en niemand kon mij dat vertellen'. 'Extra begeleiding en duidelijkheid. De school waar ik op zit maakt er namelijk een zootje van, we hebben iedere maand andere regels/voorwaardes o.i.d. om examens te maken. School en mijn bpv hebben hierin ook geen duidelijke lijn waardoor mijn bpv andere dingen van mij verwacht dan school'*
- Kleinere klassen of een rustige werkplek: *'Een plek om rustig even op adem te komen en mogelijk alleen te kunnen werken'*
- Extra hulp of begeleiding tijdens de bpv. Studenten noemen zowel hulp bij het vinden van een passende stageplek als de begeleiding op de stageplek.

4. Basisondersteuning en de uitvoering van passend onderwijs in de klas

In dit hoofdstuk staat de uitvoering van de basisondersteuning en passend onderwijs in de klas centraal. Goede ondersteuning in de klas voor studenten met een ondersteuningsbehoefte is een belangrijk doel van passend onderwijs. In het hoofdstuk is aandacht voor:

- De definitie en afbakening van passend onderwijs binnen het mbo
- De verschuiving van extra ondersteuning naar basisondersteuning
- De afbakening van de basisondersteuning
- De realisatie van de basisondersteuning en daarbij ervaren knelpunten

Door het hele hoofdstuk heen is specifiek ook aandacht voor het perspectief van docenten in het mbo: hun ervaringen met het uitvoeren van passend onderwijs in de klas en de context waarin zij daar vorm en inhoud aan geven.

4.1 Focus in beleid en de aanpak passend onderwijs

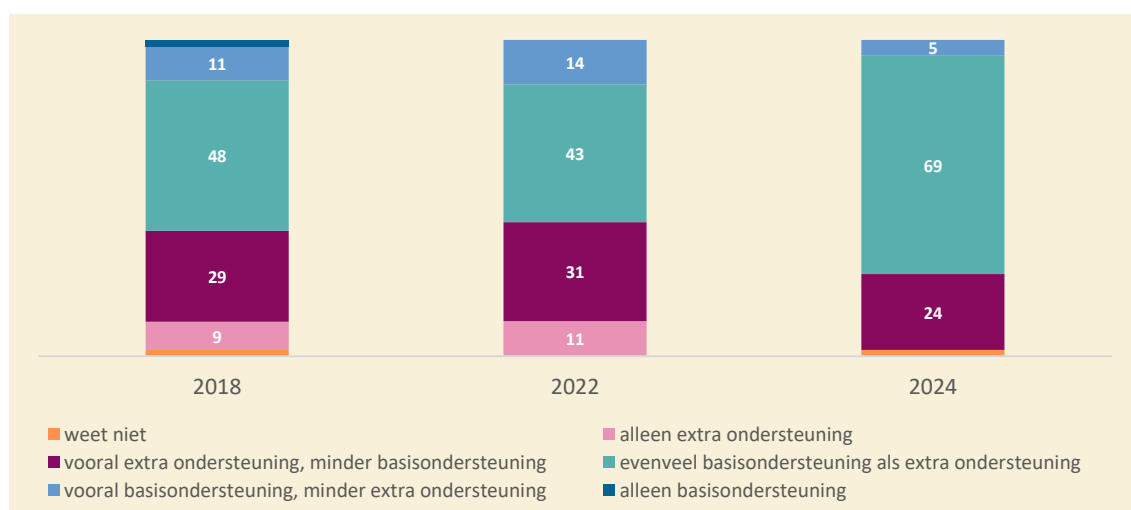
Brede doelgroep passend onderwijs, maar deels verschillende ondersteuningsmogelijkheden • Circa twee derde van de mbo-instellingen geeft aan dat zij een brede definitie van passend onderwijs hanteren. Binnen deze instellingen ligt de focus niet alleen op studenten met een handicap of chronische ziekte, maar ook op studenten met andersoortige ondersteuningsvragen voortkomend uit bijvoorbeeld thuisproblematiek of persoonlijke problematiek. Dat is vergelijkbaar met voorgaande metingen. Bij ongeveer een derde van de instellingen is passend onderwijs gericht op een smallere doelgroep. Een smalle afbakening van passend onderwijs betekent echter niet dat deze instellingen geen ondersteuning bieden aan studenten met ondersteuningsvragen zonder handicap of chronische ziekte. Wél wordt die ondersteuning in een aantal instellingen anders vormgegeven. Begeleiding wordt dan bijvoorbeeld geboden aan elke student die dat nodig heeft, maar niet voor elke student wordt een begeleidingsplan opgesteld. Of de ondersteuning voor studenten met een handicap en chronische ziekte wordt door andere medewerkers (bv. medewerkers passend onderwijs) verzorgd dan voor studenten met een andersoortige ondersteuningsbehoefte (medewerkers vanuit de tweede lijn). Ook kan de ondersteuning voor studenten met een handicap of chronische ziekte langduriger of intensiever zijn dan voor andere studenten.

Intermezzo: definitie passend onderwijs

Uit de gesprekken met diverse onderwijsteams bleek dat docenten niet altijd precies weten wat passend onderwijs inhoudt. Waar eindigt het algemene lesgeven en begeleiden, en waar begint passend onderwijs? De meeste teams hanteren een brede definitie van passend onderwijs, waarbij de focus ligt op alle studenten met een ondersteuningsvraag, ongeacht de oorzaak. Daarnaast is er een verschuiving gaande naar meer ondersteuning direct in de klas, waardoor de grenzen tussen lesgeven en passend onderwijs vervagen. *“In hoeverre is passend onderwijzen niet gewoon een vorm van lesgeven?”* De teams geven aan dat de verschillende vormen van ondersteuning en de grenzen van passend onderwijs soms kunstmatig aanvoelen, en dat dit onderscheid in de dagelijkse praktijk niet goed te maken is. In het team probeer je alle studenten te helpen, ongeacht ondersteuningsvraag.

Verschuiving naar basisondersteuning zet door • Mbo-instellingen is gevraagd naar de focus in hun beleid passend onderwijs. In ruim twee derde van de instellingen ligt de focus in gelijke mate op de extra ondersteuning als de basisondersteuning. In een kwart van de instellingen ligt de focus vooral op de extra ondersteuning. Ten opzichte van de vorige meting is een (verdere) verschuiving zichtbaar in het beleid, waarbij het percentage instellingen waar de focus in het beleid met name op de extra ondersteuning ligt is afgenomen en het percentage instellingen waar de focus ligt op een combinatie van extra en basisondersteuning is gestegen. Ruim een kwart van de instellingen is actief bezig om passend onderwijs meer naar de basisondersteuning te verschuiven, bijna de helft van de instellingen geeft aan dat dat deels het geval is. In deze instellingen is het doel om studenten steeds meer in (in plaats van buiten) de klas ondersteuning te bieden en wordt ook ingezet op de ondersteuning van slb'ers en docenten hierbij.

Figuur 4.1 – Focus in het beleid passend onderwijs (%; N2018 = 56, N 2022 = 35, N 2024 = 45)*

* Verschillen in N hebben primair te maken met fusies. Bijna alle mbo-instellingen hebben in twee of meer van de drie metingen gerepsondeerd

Bron: instellingsvragenlijst

Bij instellingen waar de focus in het beleid passend onderwijs vooral op de extra ondersteuning ligt, valt op dat (het beleid ten aanzien van) de basisondersteuning vaak op een andere plek is belegd en niet onder het beleid passend onderwijs valt. Bij deze instellingen valt de basisondersteuning bijvoorbeeld onder het beleid studentbegeleiding, of is de basisondersteuning op teamniveau belegd. Veel van deze instellingen benoemen wel dat er wel een wens is om, of een transitie gaande is naar meer focus op de basisondersteuning en het zo dicht mogelijk bij het onderwijs en de student organiseren van passend onderwijs. *‘We willen wel onderzoeken hoe en waar we meer gaan schuiven naar de 1e lijn, maar daar zijn we nog niet’.*

De nadruk op passend onderwijs in de klas en passend onderwijzen is ook zichtbaar vanuit het perspectief van opleidingsmanagers. Zij geven – vergelijkbaar met de vorige meting – in meerderheid aan (heel) veel beslissruimte te hebben in de inhoudelijke invulling van passend onderwijs in de basisondersteuning en de professionalisering op het thema passend onderwijs. Een uitzondering daarop vormt de beslissruimte ten aanzien van de basisondersteuning in de bpv. Daar komen we later in dit hoofdstuk op terug.

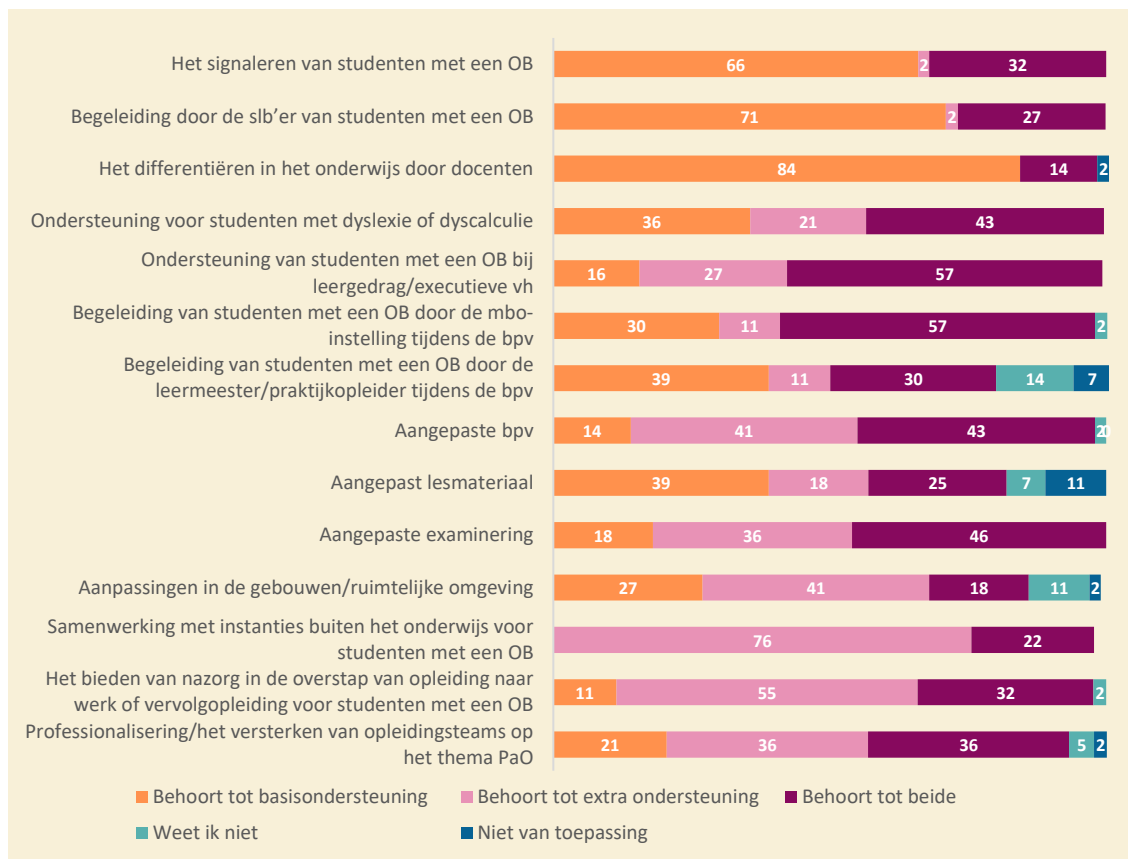
Grote betrokkenheid¹⁵ van slb'ers bij passend onderwijs, betrokkenheid docenten beperkter • De inzet op passend onderwijs in de klas is ook zichtbaar als gekeken wordt naar de betrokkenheid van verschillende professionals bij passend onderwijs. Naast verschillende medewerkers die vanuit hun zorg/ondersteuningsfunctie een grote mate van betrokkenheid hebben (zorgcoördinatoren, medewerkers studenservice), zien we dat zo'n 80 procent van de instellingen aangeeft dat ook studieloopbaanbegeleiders een (hele) grote mate van betrokkenheid hebben bij passend onderwijs. Dat geldt in veel mindere mate voor docenten: ruim een derde van de instellingen noemt hun betrokkenheid (= rol in de uitvoering) bij passend onderwijs groot. Dat is opvallend, juist omdat diverse instellingen aangeven steeds nadrukkelijker in te zetten op passend *onderwijzen*. Vrijwel alle instellingen geven bovendien aan dat de basisondersteuning onder meer bestaat uit het differentiëren in het onderwijs door docenten. Toch wordt hun betrokkenheid dus veelal niet als (heel) groot gezien.

Wat basisondersteuning omvat verschilt tussen en binnen instellingen • De basisondersteuning wordt door mbo-instellingen op eigen wijze vormgegeven en ingekaderd. Instellingen is gevraagd voor verschillende vormen van ondersteuning aan te geven of dit tot de basisondersteuning, de extra ondersteuning of tot beide behoort. Het beeld is heel gevarieerd: waar bepaalde ondersteuning bij bepaalde instellingen tot de extra ondersteuning behoort, heeft dit binnen andere mbo-instellingen een plek in de basisondersteuning.

In ruim veertig procent van de teams is de basisondersteuning de laatste twee jaar verbreed. Het gaat om diverse zaken, waaronder uitbreiding in capaciteit van de begeleiding (bv. meer mogelijkheden voor 1-op-1 begeleiding, inzet van loopbaanconsulent, inzet van ambulante begeleiding, etc.) of uitbreiding van slb-uren; aanpassingen in onderwijsplan, rooster of beoordeling; meer mogelijkheden tot maatwerk en flexibilisering (eigen tempo en route); meer kennis en/of extra inzet voor bepaalde doelgroepen (bv. NT2, dyslexie, neurodivergentie) en grotere inzet op differentiatie in de lessen.

15 Het gaat hier over de rol van professionals in de uitvoering van passend onderwijs, niet om betrokkenheid in termen van engagement

Figuur 4.2 – categorisering van ondersteuning in basisondersteuning of extra ondersteuning (% , Nmin = 44, Nmax = 45)

Bron: instellingsvragenlijst

Ook *binnen* mbo-instellingen zijn er vaak verschillen in de basisondersteuning tussen teams, locaties (of andere eenheden). Ruim een vijfde van de instellingen noemt de verschillen groot, bij 56 procent zijn de verschillen klein en bij 20 procent zijn deze verschillen er volgens medewerkers op centraal niveau niet. De verschillen kennen verschillende oorzaken:

- Verschillen tussen eenheden in (taak)opvattingen of visie op onderwijs en begeleiding en daaruit voortvloeiend ook de mate waarin preventief wordt gewerkt en de mogelijkheden tot maatwerk / flexibiliteit.
- Verschillen in de motivatie en bereidwilligheid van teams/eenheden en ook verschillen in competentie en deskundigheid. *'De basis is niet overal al op orde'*.
- Verschillen in de faciliteiten van gebouw of locatie
- Verschillende contexten waarbinnen onderwijs wordt verzorgd (bv. verschillen in type of zwaarte van de problematiek van studenten)

Intermezzo: wanneer is passend onderwijs geslaagd?

Tijdens gesprekken met verschillende onderwijsteams werd besproken wanneer zij passend onderwijs als geslaagd beschouwen en in hoeverre dit wordt gemeten aan de hand van meetbare uitkomstindicatoren. De meeste teams gaven aan dat passend onderwijs voor hen geslaagd is wanneer studenten met een ondersteuningsvraag de kans krijgen zich te ontplooiën, hun opleiding met zo min mogelijk belemmeringen kunnen doorlopen, en uiteindelijk hun diploma behalen. Veel docenten benadrukten echter dat succes vaak een persoonlijk gevoel is, in plaats van dat het wordt gebaseerd op meetbare indicatoren. Ze voelen trots wanneer studenten, ondanks de ervaren belemmeringen en obstakels, hun diploma behalen.

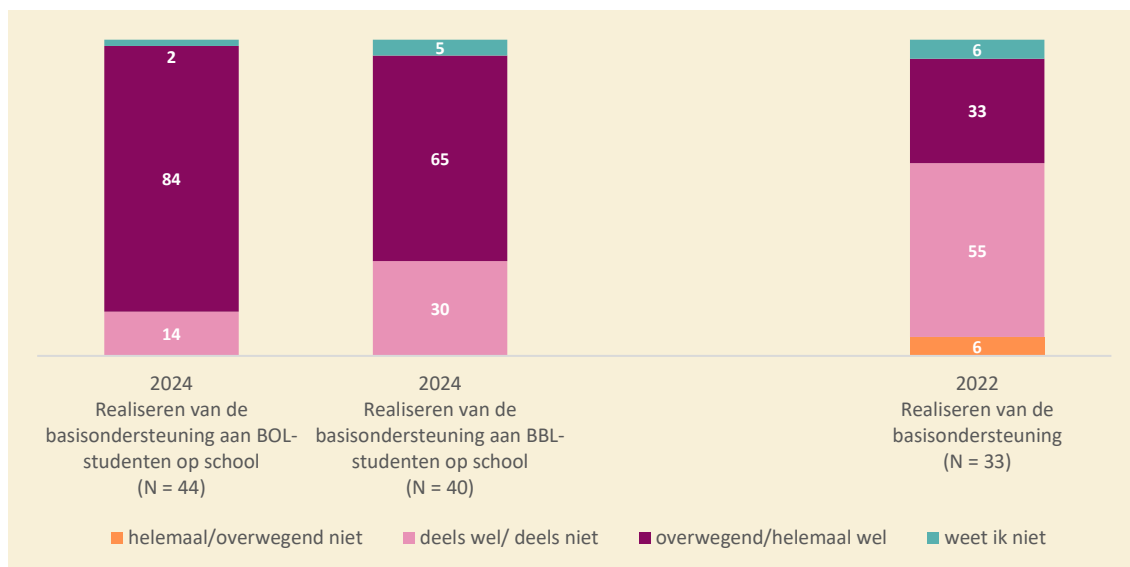
Docenten gaven aan dat ze vanuit hogerop vaak wel worden beoordeeld op meetbare indicatoren zoals kwalificaties, diploma's en voortijdig schoolverlaters (vsv). Toch vinden ze dat deze cijfers niet altijd een volledig beeld van succes geven. Ze benadrukken dat passend onderwijs maatwerk is, waarbij het begeleiden van studenten naar een passende plek in de maatschappij centraal staat. Soms is doorstromen naar een lager niveau of uitstroom naar de arbeidsmarkt de beste optie, en dat betekent niet dat passend onderwijs niet succesvol is geweest. Succes betekent het vinden van een passende toekomst voor de student.

Dit maakt het voor de teams soms lastig om in kaart te brengen of aan te tonen wanneer passend onderwijs succesvol is geweest, en welke (meetbare) indicatoren daarbij gebruikt moeten worden. Eén team gaf aan dat ze passend onderwijs ook evalueren met studenten en studenttevredenheid meenemen als indicator voor succes. Hierdoor wordt het succes van passend onderwijs niet alleen beoordeeld op basis van harde cijfers, zoals vsv-cijfers, maar ook op basis van de ervaringen van studenten.

4.2 Realisatie van de basisondersteuning en passend onderwijs in de klas

Realiseren basisondersteuning lukt steeds beter, maar verschillen tussen teams blijven aanwezig • De vorige meting van de monitor passend onderwijs liet zien dat er veel verschillen zijn tussen en binnen mbo-instellingen in de mate waarin zij erin slagen om de basisondersteuning uit te voeren en te realiseren. Veel teams lukte dit maar ten dele. Deze meting is specifiek gekeken naar verschillen in het realiseren van de basisondersteuning voor BOL- en BBL-studenten en naar verschillen in het realiseren van de basisondersteuning op school en tijdens de stage of op de leerwerkplek. Ten opzichte van de vorige meting zien we dat meer mbo-instellingen en teams binnen deze scholen erin slagen de basisondersteuning (op school) te realiseren (zie onderstaande figuur en tabel B4.5 in de bijlage). Wel lukt dat mbo-instellingen en teams minder goed bij BBL-studenten dan bij BOL-studenten. Teammanagers oordelen vergelijkbaar als de respondenten op centraal instellingsniveau.

Figuur 4.3 – Realiseren van de basisondersteuning op school, vergelijking meting 2024 met 2022 (%)*

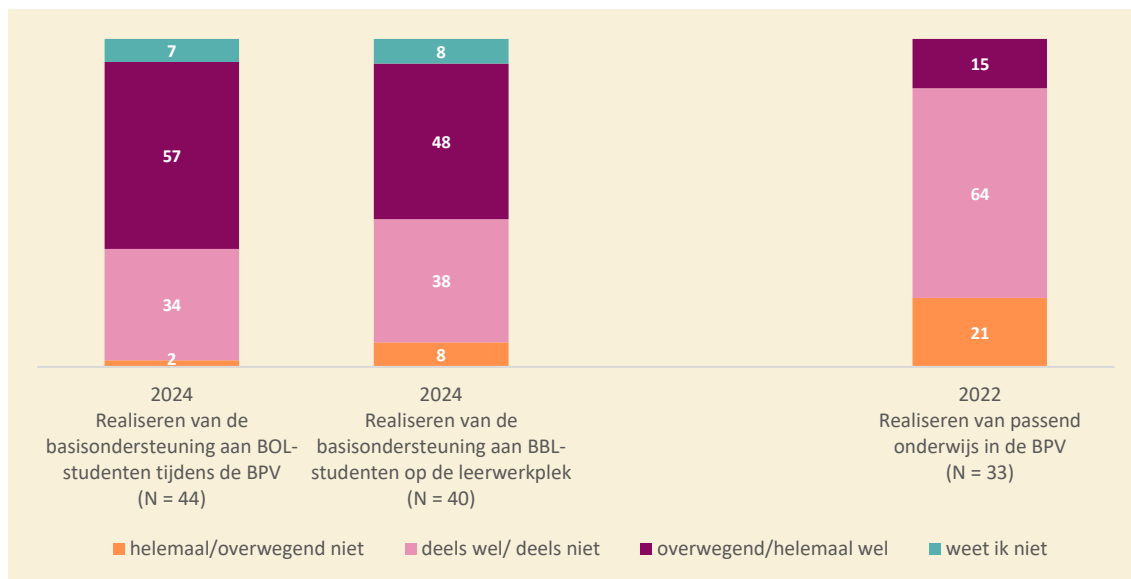
* In 2022 was de vraagstelling algemener, zonder uitsplitsing naar BOL en BBL en zonder uitsplitsing naar de basisondersteuning op school en tijdens de bpv/leerwerkplek.

Bron: instellingsvragenlijst

Later in dit hoofdstuk komen we terug op de door de instellingen en teams ervaren knelpunten in het realiseren van de basisondersteuning.

Passend onderwijs in de bpv en op de leerwerkplek blijft uitdaging, moeilijker op te sturen • Eerder in figuur 4.2 was al zichtbaar dat het verzorgen van passend onderwijs in de bpv deels middels extra ondersteuning wordt vormgegeven en deels in de basisondersteuning en in paragraaf 3.2 is al ingegaan op de mate waarin het lukt om de extra ondersteuning tijdens de bpv te realiseren. In vergelijking met het realiseren van de basisondersteuning op school, lukt het mbo-instellingen minder goed om de basisondersteuning tijdens / op de stage- of leerwerkplek te realiseren. Het verschil is met name zichtbaar voor BOL-studenten, want 57 procent van de instellingen geeft aan de basisondersteuning tijdens de bpv te kunnen realiseren, terwijl dat in 84 procent van de gevallen op school lukt. Opleidingsmanagers oordelen hierin overigens iets positiever dan medewerkers op centraal instellingsniveau. Desondanks is in vergelijking met de vorige meting wel een positieve ontwikkeling zichtbaar én geeft vrijwel niemand aan dat het helemaal niet lukt om de basisondersteuning tijdens de bpv te realiseren.

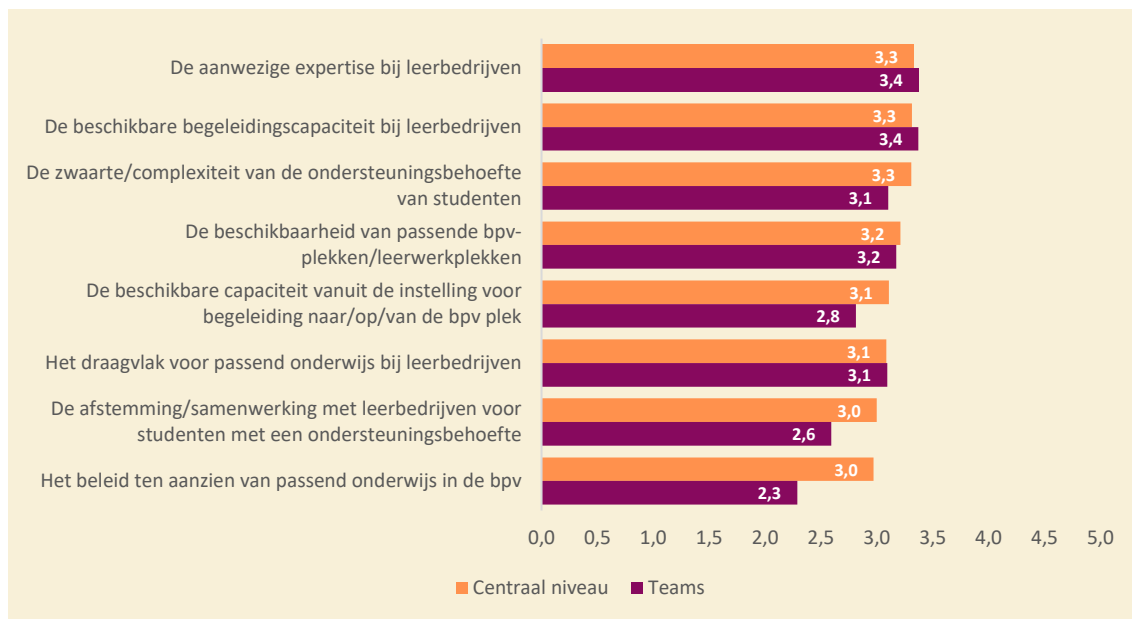
Figuur 4.4 – realiseren van de basisondersteuning tijdens/op stage- of leerwerkplek, vergelijking meting 2024 met 2022 (%)*

* In 2022 was de vraagstelling algemener, zonder uitsplitsing naar basisondersteuning of extra ondersteuning in de bpv.
Bron: instellingsvragenlijst

Betrokkenen vanuit centraal instellingsniveau en teammanagers zijn gevraagd naar de belangrijkste knelpunten in het realiseren van de basisondersteuning tijdens de bpv of op de leerwerkplek. Vanuit centraal niveau springen daar geen knelpunten uit, en spelen diverse knelpunten in bepaalde situaties een rol (zie figuur 4.5). Teammanagers zien in iets sterkere mate vooral knelpunten bij de leerbedrijven zelf: de daar aanwezige expertise, begeleidingscapaciteit en de beschikbaarheid van passende plekken. De afstemming en samenwerking met leerbedrijven voor studenten met een ondersteuningsbehoefte wordt gemiddeld gezien minder vaak als knelpunt gezien. Opleidingsmanagers geven daarnaast aan dat zij minder invloed hebben op de uitvoering van passend onderwijs tijdens de bpv en op de leerwerkplek dan de uitvoering daarvan op school. Enerzijds geeft een deel van de opleidingsmanagers aan dat de (extra) ondersteuning in de bpv buiten de opleiding is georganiseerd en zij daar geen invloed op hebben, ook geeft een deel aan dat ze voor de uitvoering afhankelijk zijn van de bereidheid van en de kwaliteit van de uitvoering van de geboden ondersteuning door het leerbedrijf. Tot slot meldt een deel van de opleidingsmanagers ook dat ze wel de beslissruimte hebben om passend onderwijs in de bpv vorm te geven, maar in praktijk de capaciteit om de benodigde begeleiding uit te voeren mist. Hoewel dit met de beschikbare data niet onderzocht kan worden, lijken ervaren knelpunten ook onderling samen te hangen. Zo kan de capaciteit (tijd en ruimte) om de benodigde begeleiding te bieden verband houden met de ervaren invloed op de uitvoering van passend onderwijs tijdens de bpv. Met meer beschikbare tijd is er immers meer ruimte om relaties aan te gaan met leerbedrijven en afspraken te maken over ondersteuning en samenwerking hierin.

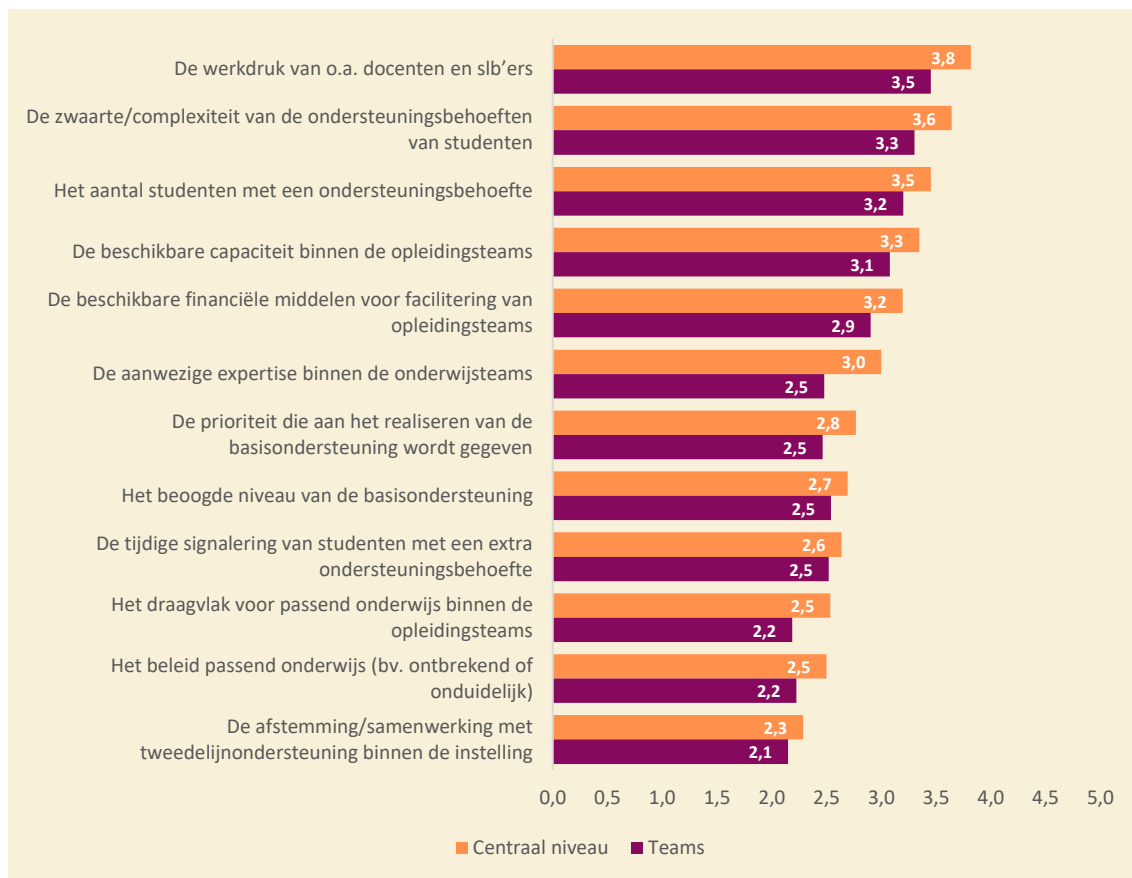
Figuur 4.5 – Ervaren knelpunten in het realiseren van de basisondersteuning tijdens de bpv of op de leerwerkplek (schaal 1-5 geen knelpunt – zeer grote mate) (N instellingsniveau = var 36-39; N opleidingsmanagers = var 132-139)

Bron: instellingsvragenlijst en vragenlijst teammanagers

Uitvoering passend onderwijs in de klas: grote belasting voor docenten • Met een in veel mbo-instellingen groeiend accent op de basisondersteuning, komt de uitvoering van passend onderwijs ook steeds meer in de onderwijsteams te liggen. Eerder in Figuur 4.3 zagen we al dat zowel beleidsmedewerkers op centraal niveau van de mbo-instellingen als teammanagers positiever zijn over het realiseren van de basisondersteuning ten opzichte van de vorige meting. Toch legt de uitvoering van passend onderwijs in de klas ook een grote druk op onderwijsteams. Onderstaande figuur toont de mate waarin verschillende factoren een knelpunt vormen in het realiseren van de basisondersteuning.

Figuur 4.6 – Ervaren knelpunten in het realiseren van de basisondersteuning op school (schaal 1-5 geen knelpunt – zeer grote mate) (N instellingsniveau = 44; N opleidingsmanagers = var 140-141)

Bron: instellingsvragenlijst en vragenlijst teammanagers

Op hoofdlijnen zien we dat er enkele grote knelpunten worden ervaren, die (grotendeels) vergelijkbaar zijn met de meting in 2022¹⁶:

- Werkdruk
- Het aantal studenten met een ondersteuningsbehoefte en de complexiteit van ondersteuningsvragen
- De beschikbare capaciteit / financiële middelen
- De beschikbare expertise in de teams (met name op centraal niveau als knelpunt gezien)

Knelpunt 1: werkdruk van onderwijsgeevenden • De werkdruk is breed in het onderwijs een veel ervaren knelpunt en daar spelen meerdere factoren een rol in. Ook passend onderwijs wordt gezien als een factor die de druk op onderwijsteams vergroot. 84 procent van de beleidsmedewerkers op centraal instellingsniveau en 78 procent van de teammanagers geeft aan dat de belasting van het onderwijsteam / de onderwijsteams de laatste twee jaar is toegenomen als gevolg van passend onderwijs, van wie een groot deel een sterke toename in de belasting ervaart. Dit is een lichte toename ten opzichte van de vorige

¹⁶ In de meting van 2022 is deze vraag alleen als open vraag gesteld. Capaciteit, expertise, het aantal studenten met een ondersteuningsbehoefte en de zwaarte van de problematiek werden toen het meest genoemd in de open antwoorden.

meting. Uit onderzoek van Van Casteren et al.¹⁷ komt naar voren dat overbelasting van docenten (in het mbo) ontstaat door een combinatie van het aantal studenten met een ondersteunings-/aandachtvraag en de aard van deze vragen (zie punt 2), de klassengrootte en een algeheel ervaren hoge werkdruk.

Intermezzo: werkdruk en docentenwelzijn

Onderwijsteams geven aan dat de werkdruk onder docenten hoog is en dat er weinig aandacht is voor hun welzijn. Knelpunten zoals docententekorten, administratieve lasten en een ervaren verzwarende van de doelgroep, die steeds meer ondersteuning nodig hebben, dragen bij aan de hoge ervaren werkdruk. Verschillende teams geven aan dat passend onderwijs voor hen eigenlijk niet haalbaar is vanwege het tekort aan tijd en docenten. Ze benadrukken dat hun hart voor het vak en de doelgroep, en veel overwerken de enige manier is waarop ze het momenteel bewerkstelligen, wat het welzijn van docenten onder druk zet. *“Ik gooi reddingsboeien naar collega’s, in de hoop dat een andere collega de volgende dag voor mij hetzelfde doet. We zijn bezig met overleven en zorgen voor elkaar”.*

Knelpunt 2: grote en zware doelgroep passend onderwijs • Mbo-instellingen en teams ervaren een toenemend aantal studenten met een ondersteuningsbehoefte en ook een groeiende complexiteit van de problematiek waar studenten mee te maken hebben. Dit knelpunt komt ook in ander onderzoek naar voren en is ook in eerdere metingen van de monitor passend onderwijs mbo al benoemd. Hoewel het om een lastig ‘hard’ te maken ontwikkeling gaat, is het in ieder geval wel de ervaring van betrokkenen. Uit onderzoek van Van Casteren et al.¹⁷ komt naar voren dat de ervaren toename in de problematiek niet specifiek studenten met een diagnose betreft, maar dat het (juist) ook studenten zijn met een ‘aandachtsvraag’. In de dagelijkse praktijk maken teams tussen beide groepen studenten geen duidelijk onderscheid en worden beide groepen onder de noemer passend onderwijs geschaard. De groep studenten met een ‘aandachtsvraag’ is volgens de teams die in dat onderzoek zijn gesproken divers, maar veelal is er sprake van veel verzuim en van gebrekkige studievoordigheden. Juist deze groep vraagt veel tijd en aandacht van docenten om ze ‘erbij te houden’. De aandacht die individuele studenten vragen, past vaak niet goed in de situatie dat les wordt gegeven in een groep.

Intermezzo: ervaren verzwarende doelgroep

Ook tijdens de gesprekken met de teams kwam vaak naar voren dat volgens de docenten steeds meer studenten een ondersteuningsbehoefte hebben, problemen ervaren op persoonlijk vlak of uit moeilijke thuissituaties komen. Het aandeel studenten in een klas dat extra zorg en aandacht nodig heeft wordt daardoor volgens hen steeds groter. Docenten geven aan dat dit het verzorgen van goed onderwijs moeilijker maakt. Docenten moeten steeds meer maatwerk bieden, nog meer differentiëren of op verschillende manieren lesgeven en bereiken daardoor onderwijsinhoudelijk niet altijd het beoogde resultaat. Ook zien docenten dat er steeds minder ruimte is voor goede instructies in de klas, als gevolg van de grote diversiteit aan behoeften binnen een klas.

Hoewel docenten erkennen dat het goed is om studenten die het nodig hebben extra ondersteuning te bieden en zo goed mogelijk aan eenieders behoeften te voldoen, ervaren zij tegelijkertijd ook dat dit wel eens ten koste gaat van de studenten zonder ondersteuningsbehoefte. De stagnatie van de voortgang met de lesstof en het gebrek aan instructietijd leidt er soms toe dat deze studenten niet de tijd krijgen die ze nodig hebben, of juist te weinig worden uitgedaagd.

17 Van Casteren et al (in voorbereiding). *Behoeften bij leraren en docenten aan ondersteuning en professionalisering bij passend en meer inclusief onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed / KBA Nijmegen / Expertisecentrum Nederlands.

Knelpunt 3: beperkte capaciteit / financiële middelen binnen teams • De beschikbare capaciteit om de basisondersteuning te realiseren hangt mede samen met het hiervoor genoemde punt dat steeds meer studenten een ondersteuningsbehoefte of ‘aandachtsvraag’ (zouden) hebben. Teams ervaren dat de bekostiging voor het kunnen bieden aan ondersteuning aan studenten niet meegroeit met de groeiende problematiek van studenten. Het wegvallen van NPO-middelen wordt hierin als extra knelpunt ervaren. Ruim 40 procent van de onderwijsteams heeft in 2023-2024 coronagelden ingezet voor passend onderwijs. Die middelen worden in de teams op diverse wijzen ingezet, bv. via extra uren voor zorgcoördinator, deskundigheidsbevordering van docenten of ondersteuning van docenten door specialisten. Het aflopen van deze middelen heeft volgens driekwart van de teammanagers (verwachte) gevolgen, zoals minder intensieve ondersteuning (55%) of beëindiging van bepaalde vormen van ondersteuning (32%). Los van specifiek het wegvallen van NPO-middelen, geeft de helft van de teams aan niet voldoende middelen/capaciteit te hebben om de gewenste ondersteuning te bieden aan studenten die dat nodig hebben.

Knelpunt 4: expertise binnen teams • De binnen onderwijsteams aanwezige expertise wordt door teammanagers zelf gemiddeld genomen minder als knelpunt gezien. Dit sluit aan bij eerder genoemd onderzoek van Van Casteren, waarin de ondersteuning aan/van docenten meer als oplossing wordt gezien dan verdere professionalisering van docenten. Toch zien we wel verschillen tussen teams en geeft circa een vijfde van de teammanagers aan dat de expertise van het team ten aanzien van passend onderwijs nog niet voldoende is. Naast verschillen tussen teams, werd in de meting van 2022 ook al het punt van individuele verschillen in professionaliteit (t.a.v. passend onderwijs) tussen docenten benadrukt. Op centraal niveau wordt de expertise binnen onderwijsteams vaker als knelpunt benoemd. Met name het vergroten of verbeteren van bepaalde *vaardigheden* is daarbij belangrijk, en minder het vergroten van (specifieke) kennis bij docenten. In het bijzonder gaat het dan om pedagogisch-didactische vaardigheden (differentiëren, maatwerk en flexibiliteit kunnen bieden) om een student tot leren te laten komen en de vaardigheden om ondersteuningsvragen tijdig te signaleren en daar de juiste vervolgvragen bij te kunnen stellen.¹⁷

Intermezzo: expertise en interne samenwerking

Waar onderwijsteams voor zichzelf verbetering zien is de aanwezige expertise binnen de teams, is in sommige teams te weinig kennis aanwezig om passend onderwijs uit te kunnen voeren. Zo is niet altijd helemaal duidelijk wat passend onderwijs precies is en welke kaders en grenzen passend onderwijs kent (zie eerder). Hoe ver kun je als onderwijsteam gaan en waar stopt je verantwoordelijkheid?

Daarnaast merken docenten op dat inhoudelijke expertise soms ook onvoldoende geborgd is binnen de teams. Hierdoor krijgen studenten niet altijd de begeleiding die het meest passend is. Het is ingewikkeld om alle benodigde expertise binnen een onderwijsteam te realiseren, maar docenten ervaren dit soms als een barrière in de begeleiding van studenten. Ook zijn docenten naar eigen zeggen niet altijd op de hoogte van waar binnen het onderwijsteam bepaalde expertise belegd is. Hierdoor benutten ze elkaar als collega's soms onvoldoende. Een docent merkte bijvoorbeeld op altijd dezelfde collega om hulp of advies te vragen. Ze zag echter ook in dat het zomaar zou kunnen zijn dat bepaalde vragen beter aan andere collega's gesteld kunnen worden. Door een gebrek aan overzicht van de expertise van alle verschillende docenten binnen het onderwijsteam bleek het echter moeilijk om deze expertise ten volle te benutten. Een van de onderwijsteams opperde daarom het opstellen van een kennisboom, vergelijkbaar met de telefoonboom. In deze kennisboom zouden alle collega's kunnen worden opgenomen, inclusief hun expertise. Dit biedt een eenvoudig maar behulpzaam overzicht en maakt het gemakkelijker om snel de juiste collega's om advies te vragen. Hierin speelt overigens ook de AVG een rol; docenten weten soms niet goed of informatie gedeeld mag worden met collega's, en kiezen daardoor wellicht vaker voor de bekende – maar niet altijd optimale – weg voor advies.

5. Samenwerking tussen mbo en sociaal domein

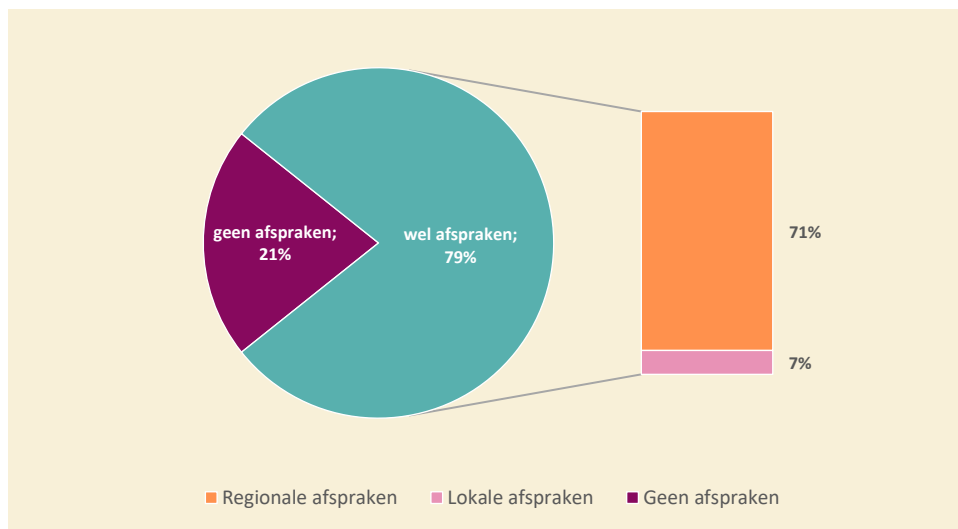
In dit hoofdstuk staat de samenwerking tussen het sociaal domein en het mbo centraal. We kijken naar:

- De aanwezigheid van afspraken tussen mbo-instellingen en gemeentes of regio's en de typering van die afspraken
- De ervaringen over en tevredenheid met de samenwerking

Centraal in het hoofdstuk staat het perspectief van 28 gemeenten met één of meerdere mbo-instellingen of -locaties in hun gemeente (waarvan twee G4 en nog eens tien G32). Op onderdelen kunnen ook de ervaringen van mbo-instellingen benut worden.

Overgrote deel gemeenten werkt samen met mbo op sociaal domein, veelal regionaal ■ Bijna 80 procent van de gemeenten heeft afspraken gemaakt met het mbo over de inzet van gemeentelijke hulp op het sociaal domein of jeugdhulp binnen het mbo.¹⁸ In bijna alle gevallen zijn daar ook andere (regio)gemeenten bij betrokken (zie figuur 5.1). Veelal zijn afspraken altijd al regionaal (in plaats van gemeentelijk) vormgegeven, maar een deel van de gemeenten geeft aan dat andere gemeenten op een later moment zijn aangehaakt, of dat een deel van de inzet vanuit het sociaal domein op het mbo regionaal is bepaald, en andere inzet vanuit het sociaal domein op het mbo lokaal is vormgegeven. In de meeste gevallen (71%) zijn afspraken gemaakt met alle mbo-instellingen in de gemeente of regio, in de overige gemeenten gaat het om een deel van de mbo-instellingen.

Figuur 5.1 – Aanwezigheid van afspraken tussen sociaal domein en mbo-instellingen (%; N = 28)

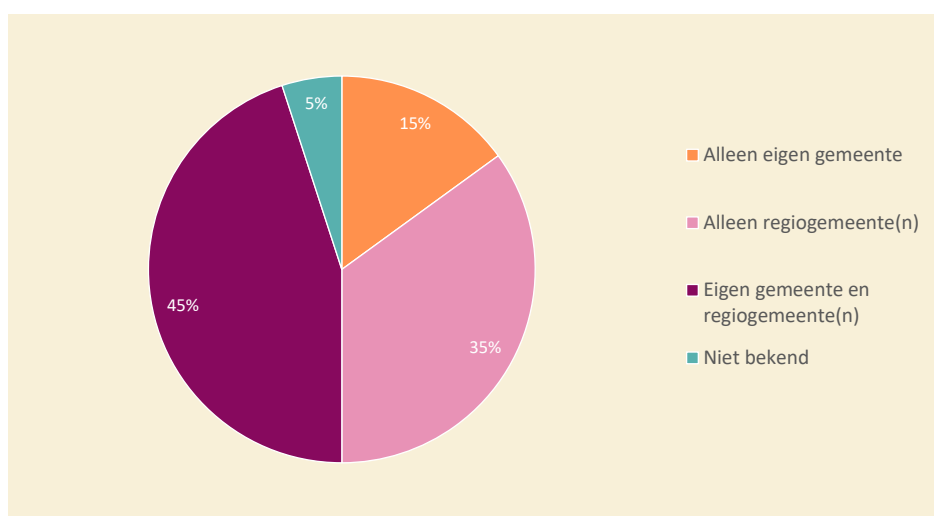
Bron: vragenlijst gemeenten

18 NB: het cijfer van 80 procent heeft betrekking op gemeenten met een mbo-locatie in hun gemeente. Het beeld is mogelijk anders bij gemeenten zonder mbo-locaties.

Gemeenten die nog *niet* samenwerken met het mbo op het sociaal domein hebben meestal wel die ambitie. Zij geven aan dat het feit dat mbo-studenten uit veel verschillende gemeenten en regio's komen het ingewikkeld maakt om afspraken te maken (komen tot gezamenlijk gedragen financiering).

Regionale samenwerking, maar niet altijd financiële bijdragen vanuit elke gemeente • Hiervoor zagen we al dat afspraken vaak regionaal (en niet gemeentelijk) zijn vormgegeven. Lang niet overal dragen alle gemeenten in een regio daar ook financieel aan bij. In iets minder dan de helft van de gevallen dragen zowel de ondervraagde gemeente als de regiogemeenten financieel bij. In een derde alleen de regiogemeenten (en niet de ondervraagde gemeente) en in 15 procent alleen de ondervraagde gemeente. Waar regiogemeenten niet bijdragen, is dat vaak wel de wens van de gemeente die financiert en worden daar gesprekken over gevoerd.

Figuur 5.2 – Financiële bijdragen van verschillende gemeenten bij regionale afspraken (% , N = 20)

Bron: vragenlijst gemeenten

De gelden die vanuit de gemeente(n) worden gebruikt voor de bekostiging van de hulp op het mbo zijn divers. Heel vaak gaat het om vsv-middelen / middelen vanuit het doorstroompunt (75%) en jeugdhulpmiddelen (60%). Ook tijdelijke middelen worden ingezet, zoals subsidiegelden (30%), NPO-middelen (35%) of IZA¹⁹-gelden.

Naast financiering vanuit gemeente(n), draagt het mbo in de helft van de regio's ook financieel bij. In een kwart van de gemeenten betalen ook andere partijen nog mee, zoals een provincie of welzijnsorganisatie.

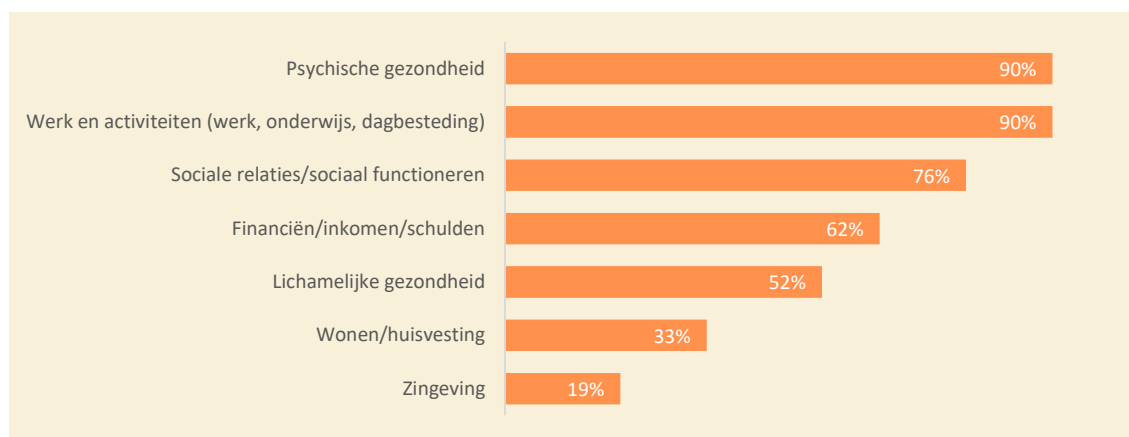
Visievorming op veel plekken in ontwikkeling • In ruim een vijfde van samenwerkingen is er sprake van een gezamenlijke visie en ambitie in de samenwerking tussen sociaal domein en mbo. Bij nog eens de helft van de samenwerkingen is daar gedeeltelijk sprake van. Deze gemeenten geven aan dat een dergelijke visie nog in ontwikkeling is, dat er alleen op onderdelen in het sociaal domein (bv. vsv) of specifieke doelgroepen sprake is van een gezamenlijke visie, maar nog niet overkoepelend. Een aantal gemeentes

¹⁹ Uitkering transformatiemiddelen Integraal Zorg Akkoord

noemt specifiek de ontwikkeling van de nieuwe regionale programma's waarin men bezig is een gezamenlijke visie te vormen.

Grote diversiteit in inzet en samenwerking • Er is veel variatie tussen gemeenten in de type afspraken en inzet van gemeentelijke hulp of jeugdhulp op het mbo. Movisie onderscheidt zeven leefgebieden binnen het sociaal domein. In bijna alle gemeenten waar afspraken zijn met het mbo is de inzet van de ondersteuning die vanuit het sociaal domein op het mbo wordt geboden gericht op studenten met problemen met hun psychische gezondheid en gericht op vragen die samenhangen met scholing en werk. Bij veel gemeenten is de inzet daarnaast ook nog gericht op het sociaal functioneren van studenten. Hulp gericht op financiën of inkomen of op lichamelijke gezondheid is bij meer dan de helft van de gemeenten ook onderdeel van de inzet. Gemiddeld zien we dat de hulp zich richt op vier gebieden, maar er zijn gemeenten waar de inzet relatief smal is (focus op twee leefgebieden) en ook gemeenten waar op alle terreinen inzet is vanuit het sociaal domein binnen het mbo.

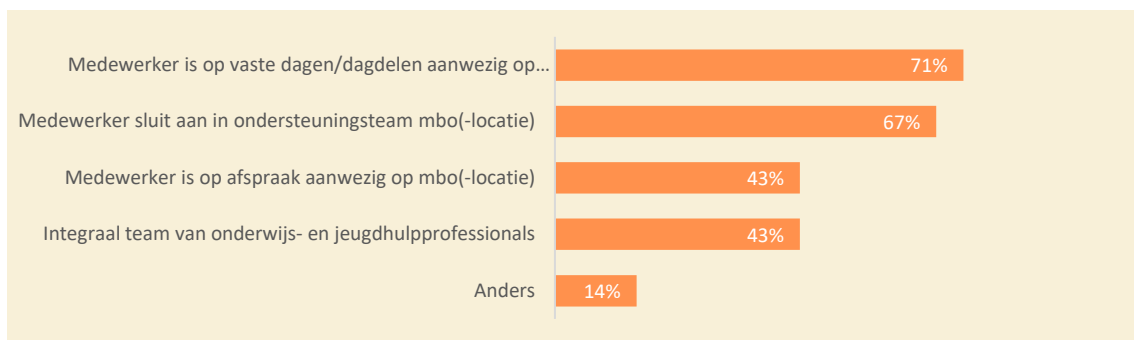
Figuur 5.3 – Typering van de inzet vanuit het sociaal domein op het mbo (%; N = 21)

Bron: vragenlijst gemeenten

Ook in de vorm waarin wordt samengewerkt zien we veel varianten tussen gemeenten. Bovendien geven gemeenten aan dat de manier waarop wordt samengewerkt ook nog verschilt afhankelijk van het type hulp. Zo kan de hulp gericht op scholing of werk zijn vormgegeven doordat op vaste momenten een medewerker vanuit het doorstroompunt of leerplicht aanwezig is op het mbo, terwijl voor psychische en lichamelijke gezondheid bijvoorbeeld sprake is van een integraal (jeugd)team. Vooral de aanwezigheid van gemeentelijke medewerkers op vaste momenten en aansluiting van medewerkers bij een ondersteuningsteam van het mbo komt veel voor.

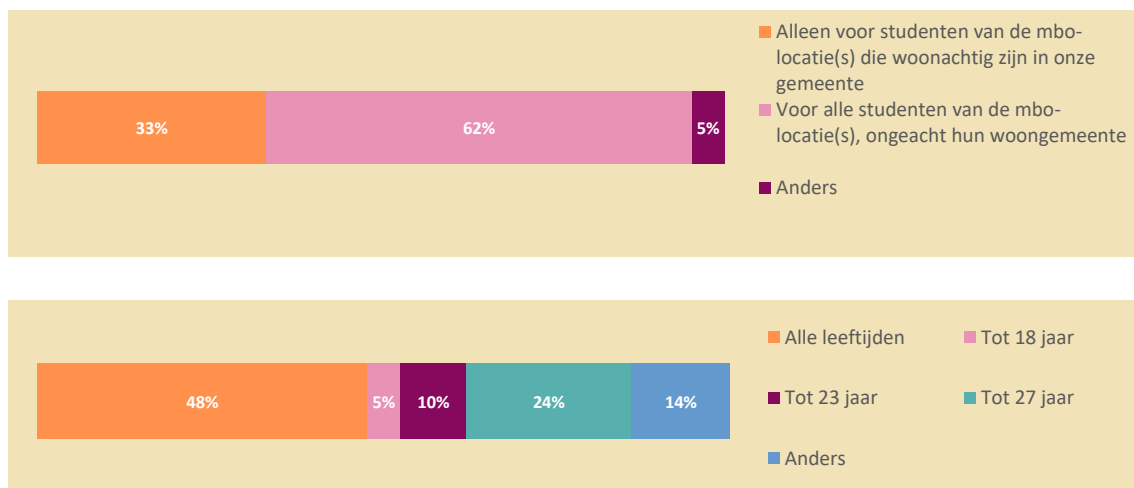
Figuur 5.4 – Vormgeving van de samenwerking vanuit het sociaal domein op het mbo (%; N = 21)

Bron: vragenlijst gemeenten

Toegankelijkheid van ondersteuning verschilt • De ondersteuning die vanuit het sociaal domein op het mbo wordt geboden is vaak niet voor alle studenten toegankelijk. De woongemeente en de leeftijd van de student zijn daarin deels bepalend. In ruim 60 procent van de gemeenten is de ondersteuning toegankelijk voor alle studenten, ongeacht hun woonplaats en in ruim de helft van de gemeenten zijn er geen leeftijdsgrenzen. In gemeenten/regio's waar hulp voor alle studenten ongeacht woongemeente toegankelijk is, zien we ook relatief vaker dat er geen leeftijdsgrenzen worden gehanteerd. Als er wel leeftijdsgrenzen zijn, verschilt die grens vaak per type hulp. Voor jeugdhulp is de grens dan meestal 18 jaar (soms 23), voor ondersteuning die vanuit het doorstroompunt op het mbo wordt geboden is de leeftijdsgrens meestal 23 jaar (soms 27).

Figuur 5.5 – Toegankelijkheid van de ondersteuning vanuit het sociaal domein op het mbo (%; N = 21)

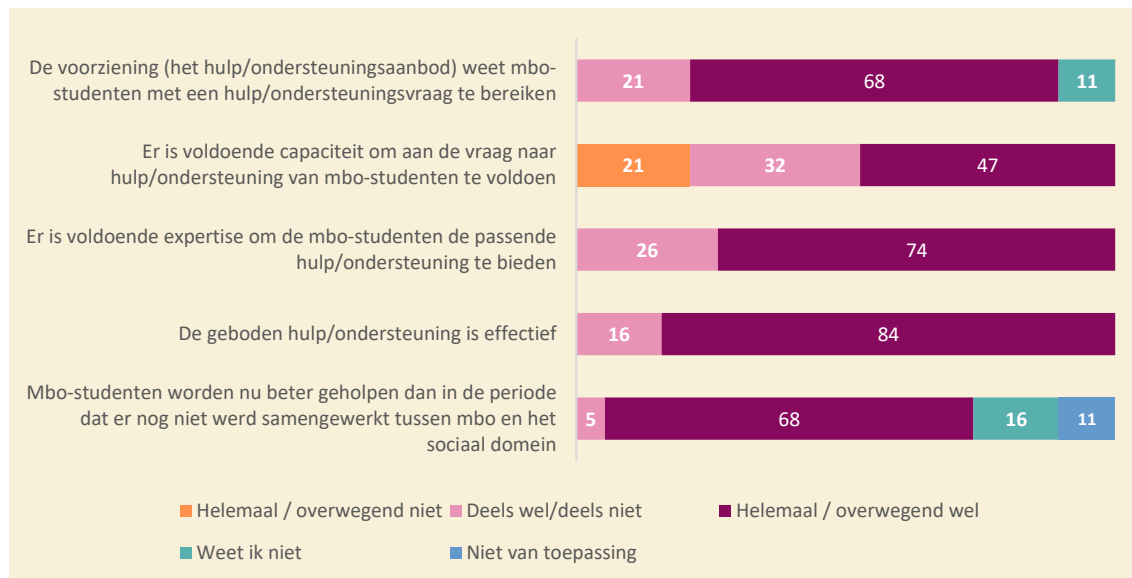

Bron: vragenlijst gemeenten

Ervaringen overwegend positief, maar grote verschillen in bereik • Gemeenten zijn overwegend positief over de effecten van de geboden inzet vanuit het sociaal domein op het mbo. Zij geven aan dat de hulp studenten weet te bereiken, dat de hulp effectief is en dat de student ook beter wordt geholpen dan voorheen. Deze ervaringen zijn voornamelijk niet te toetsen aan 'harde' gegevens. We zien geen verband tussen de vorm waarin de ondersteuning vanuit het sociaal domein wordt ingezet (bv. medewerker op

afpraak aanwezig of integraal jeugdteam) en de ervaringen met de ingezette ondersteuning. Dat heeft waarschijnlijk ook te maken met het feit dat vaak ook binnen een gemeente al verschillende vormen van ondersteuning worden ingezet.

Figuur 5.6 – Ervaringen met de ondersteuning vanuit het sociaal domein op het mbo (%; N = 19)

Bron: vragenlijst gemeenten

Ook in termen van randvoorwaarden om die hulp goed uit te voeren zijn respondenten overwegend positief, al is de capaciteit niet overal toereikend (zowel door beperkte middelen, als door tekort aan bv. jeugdartsen of medewerkers met bepaalde expertise) en geeft ruim de helft van de respondenten aan dat de financiën een knelpunt vormen.

Ondanks deze overwegend positieve ervaringen, zien we grote verschillen in het aantal studenten dat met de geboden hulp wordt bereikt. Dit varieert van enkele tientallen studenten tot meer dan 1.000 studenten per jaar.²⁰ Omdat er grote verschillen zijn in het type inzet en reikwijdte van de ondersteuning (bv. op één mbo-instelling of meerdere, gericht op veel leefgebieden of op één leefgebied) is niet te zeggen of het bereik hoog of laag is. Wel is de *impact* van de geboden ondersteuning voor de gemeente of regio als geheel beperkt als slechts kleine aantallen studenten worden bereikt.

Meerderheid tevreden over samenwerking, doorontwikkeling op beleidsniveau • Bijna 60 procent van de gemeentelijke respondenten is tevreden over de afspraken en samenwerking tussen gemeente en mbo op het sociaal domein. Ruim een kwart is hier neutraal over en 16 procent is niet tevreden. Tevredenheid komt veelal voort uit een gedeeld gevoel van urgentie en gelijkwaardig partnerschap met constructieve samenwerking en korte lijnen. Verbetermogelijkheden en ervaren knelpunten zitten in de persoonsafhanke-lijkheid, die zowel voortkomt uit personele wisselingen binnen het mbo, uit verschillen in houding van betrokken medewerkers als in verschillen tussen mbo-locaties. Die knelpunten zagen we in eerdere me-tingen van de monitor passend onderwijs ook al terugkomen vanuit het perspectief van het mbo. Zij

²⁰ Zeven respondenten hebben geen zicht op bereikte aantallen

hebben immers vaak ook met meerdere gemeenten te maken en benoemden daarbij ook de personele wisselingen en persoonsafhankelijk als knelpunten. In de huidige meting ervaart ruim een kwart van de mbo-instellingen (grote) knelpunten in de samenwerking met jeugdhulp of gemeentelijke lokale teams 18-, maar ruim 40 procent ook niet tot nauwelijks.

Intermezzo: tevredenheid samenwerking vanuit de onderwijsteams

In gesprek met onderwijsteams blijkt dat de samenwerking met externe partijen – zoals leerplicht, doorstroompunten, derdelijnszorg en gemeenten, maar ook externen op de locatie van de school zelf, zoals sociaal-maatschappelijk werkers – zeer prettig kan zijn en bij kan dragen aan goede ondersteuning voor de student. Er worden echter ook knelpunten ervaren die de samenwerking bemoeilijken. Zo hebben onderwijsinstellingen te maken met een groot aantal samenwerkingspartners, waarbij contactpersonen continu veranderen. Dit maakt het vinden van de juiste contactpersonen vaak (te) tijdrovend. Eén onderwijsteam gaf aan dat de sociaal-maatschappelijk werker een sociale kaart bijhield met alle contactpersonen van belangrijke samenwerkingspartners, wat als zeer prettig werd ervaren.

Samenwerking zou volgens een aantal gemeentelijke respondenten nog nauwer kunnen, waarbij ook (meer) aandacht nodig is op beleidsniveau en specifiek de vraag welke partijen waarvoor verantwoordelijk zijn, wat er van het mbo mag worden verwacht in de ondersteuning die zij zelf (moeten kunnen) bieden en welke inzet (dus) vanuit welke geldstromen moet worden bekostigd. Hierin geven betrokkenen aan dat het ook belangrijk is om andere partners aan te haken, zoals de GGZ (en daarmee ook de zorgverzekeraars, omdat het veelal 18+ studenten betreft).

‘Waar we gezamenlijk tegenaan lopen is de discussie over wat 'basis op orde' voor het onderwijs betekent. Welke zorg moet een mbo-instelling zelf aanbieden? Door de toegenomen zorgbehoefte van de studenten (meer en meer complexe hulpvragen) komt er steeds meer op het onderwijs af en wordt er ook steeds meer van gemeenten en andere zorgpartners gevraagd.’

Ook in het mbo is het vraagstuk van grenzen actueel en veel scholen zijn zoekende in hoe ver zij willen en kunnen gaan in het bieden van passend onderwijs. Daarnaast wordt het maken van gezamenlijke afspraken en het opstellen van kaders met het doel dat afspraken ook op de werkvloer nog beter landen genoemd als verbetermogelijkheid in de samenwerking.

Intermezzo: grenzen in passend onderwijs

Naast dat er vaak onduidelijkheid is over wat passend onderwijs precies inhoudt voor het team, hebben teams vaak ook vragen over de kaders en grenzen van passend onderwijs. Het is niet altijd duidelijk tot hoever onderwijsteams kunnen en moeten gaan in de begeleiding en ondersteuning van studenten en vanaf welk punt de verantwoordelijkheid van de school eindigt. Hierdoor blijven onderwijsteams soms te lang vasthouden aan de begeleiding van een student, terwijl de taken en verantwoordelijkheden van het team ten aanzien van passend onderwijs wellicht al zijn overschreden.

Binnen de school ervaren teams barrières wanneer er geen duidelijk beleid rondom passend onderwijs is geformuleerd en er geen duidelijke grenzen zijn aangegeven met betrekking tot de verantwoordelijkheden van het team. Het is daardoor niet altijd duidelijk wanneer de verantwoordelijkheid verschuift naar de tweedelijns en eventueel de derdelijns. Bovendien is er soms geen ruimte (capaciteit) bij deze vervolglijnen. Wat doe je dan als team? Een onderwijsteam geeft aan dat het punt is bereikt waarop zij hun grenzen niet verder kunnen oprekken. Daarbij leeft het idee dat hoe meer een onderwijsinstelling oppakt, hoe minder externe partijen bereid zijn bij te dragen. *“Onderwijsinstellingen kunnen niet structureel de tekorten in de derdelijns opvangen”. “Samenwerking schuurt en alles wat we als school doen kost veel geld. Hoe ga je daarmee om?”.*

6. Conclusie

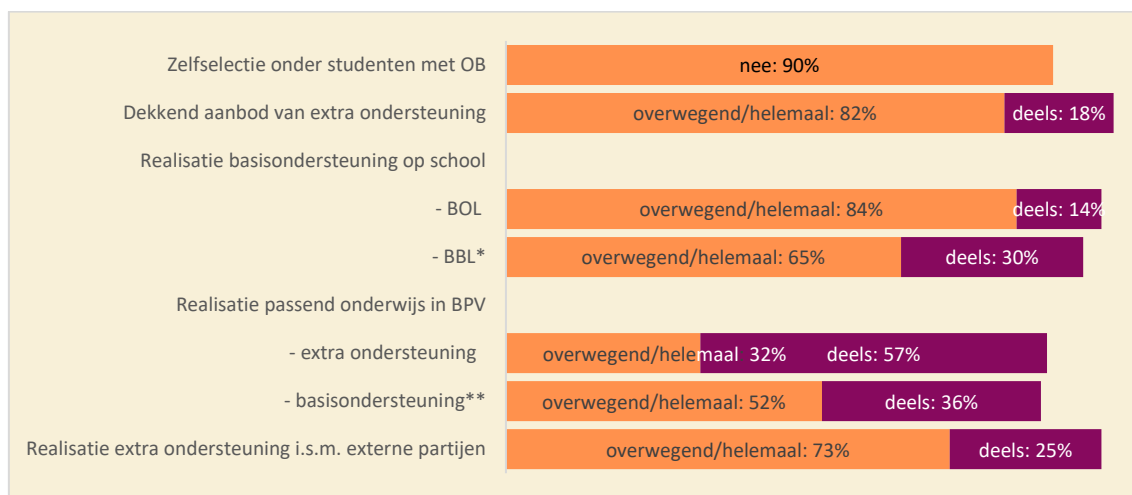
Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste conclusies van de monitor passend onderwijs in het mbo – meting 2024. De conclusies zijn geordend aan de hand van de onderzoeksvragen die in de monitor centraal staan:

1. In welke mate krijgen studenten met een ondersteuningsbehoefte in het mbo passend onderwijs? Deze vraag wordt toegespitst op een aantal doelen van passend onderwijs: in welke mate worden de (gekozen) doelen van passend onderwijs in het mbo gerealiseerd?
2. Wat zijn relevante ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs of van invloed op passend onderwijs? Wat is de impact van deze ontwikkelingen op de realisatie van de doelen passend onderwijs in het mbo?
3. Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd op basis van de monitor ten behoeve van het mbo en daarbij betrokken partijen, waaronder OCW, mbo-instellingen en partners?

Paragraaf 6.1 bevat de conclusies gebaseerd op onderzoeksvraag 1 en 2. In paragraaf 6.2 worden aan de hand van onderzoeksvraag 3 enkele aanbevelingen gedaan.

6.1 Conclusies

Positief algemeen beeld passend onderwijs in mbo... • We concluderen dat de uitvoering van passend onderwijs in het mbo in de basis goed loopt. Dat beeld sluit aan op de vorige meting (2022), waarbij in de huidige meting op een aantal punten sprake is van een verdere positieve ontwikkeling én waarin we ook zien dat het steeds minder instellingen *niet* lukt om de benodigde basis- en extra ondersteuning te realiseren. Gemiddeld gezien slaagt het mbo erin om – breed over de doelen van passend onderwijs – hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleiding te realiseren voor studenten met een ondersteuningsbehoefte. Dat wordt ook zichtbaar aan de hand van onderstaande ‘flags’ waarin voor de hoofddoelen van passend onderwijs de stand van zaken is gepresenteerd. Op alle ‘flags’ is de optimale uitkomst een score van 100%.

* antwoordoptie 'n.v.t.' (BBL wordt niet aangeboden) niet meegenomen in de berekening van het percentage

** gemiddelde score (vraag is apart gesteld voor BOL en BBL)

De figuur toont dat zelfselectie beperkt voorkomt en het grootste deel van de mbo-instellingen erin slaagt de extra en de basisondersteuning te realiseren, óók in samenwerking met externe partijen. Een vergelijking over tijd laat voor de toegankelijkheid van het mbo voor studenten met een ondersteuningsbehoefte (zelfselectie) en voor de realisatie van een dekkend aanbod van extra ondersteuning een stabiel positief beeld zien. In de realisatie van de basisondersteuning is over tijd een stijgende lijn zichtbaar, waarbij instellingen positiever zijn dan in 2022.²¹ Passend onderwijs in/tijdens de bpv en op de leerwerkplek blijft een uitdaging, maar ook hier is wel een positieve ontwikkeling zichtbaar. De samenwerking met externe partijen in het realiseren van passend onderwijs is in de meting van 2024 anders uitgevraagd dan voorheen.²² Het algemene beeld is ook hier positief.

Het beeld op bovenstaande ‘flags’ en de ontwikkelingen van de laatste twee jaar in de basisondersteuning en passend onderwijs in de bpv laten zien dat passend onderwijs niet alleen is geworteld in het mbo, maar ook steeds verder en beter neerdaalt in de onderwijsteams. Waar we eerder al zagen dat het ‘gedachtegoed’ van het denken in kansen voor studenten met een ondersteuningsbehoefte breed in het mbo aanwezig was, zien we aanwijzingen dat ook de uitvoering daarvan steeds beter gaat. Dat wil niet zeggen dat er geen aandachtspunten en risico’s zijn. Die zitten ten eerste in de (gevoelde) uitvoerbaarheid van passend onderwijs in de klas. Een tweede risico hangt samen met de verschuiving van extra ondersteuning naar basisondersteuning en heeft te maken met de (soms grote) verschillen in hoe goed teams – en individuele docenten/medewerkers binnen deze teams – zijn toegerust in het bieden van passend onderwijs. Deze verschillen brengen een risico op ongelijkheid in de hulp en begeleiding die studenten ontvangen met zich mee (zie hierna).

...maar uitvoering van passend onderwijs staat onder druk • Hoewel de extra ondersteuning nog een steeds een belangrijke pijler vormt onder passend onderwijs in het mbo, komt het accent bij veel mbo-instellingen steeds meer op de basisondersteuning te liggen. We zien dat het teams steeds beter lukt om deze basisondersteuning te realiseren. Tegelijkertijd legt het ook een grote druk op onderwijsteams. Daarin spelen verschillende elementen een rol. Enerzijds factoren die direct te maken hebben met passend onderwijs, zoals de ervaren verzwarende van de doelgroep (meer studenten met een ondersteuningsbehoefte en een toenemende zwaarte van deze ondersteuningsvragen). Dit zijn overigens niet alleen studenten met een diagnose, maar ook studenten met een ‘aandachtsvraag’. Anderzijds ook factoren die los staan van passend onderwijs, maar wel van invloed zijn op de uitvoering ervan. Het gaat onder meer om wegvallende (NPO-)middelen, een hoge ervaren werkdruk en veel verzuim van mbo-studenten. Er wordt veel van teams verwacht in het bieden van passend onderwijs en passend onderwijzen, en de genoemde factoren leiden bij veel docenten tot een (algemeen) gevoel van overbelasting. Er blijft soms weinig ruimte over voor (extra) persoonlijke begeleiding die sommige studenten nodig hebben en er is weinig aandacht voor docentenwelzijn. Dit beeld zien we ook terug in de ervaringen van studenten. Zij zijn in meerderheid tevreden over de hulp, aanpassingen of begeleiding die zij ontvangen, maar een flinke groep (25-33%) geeft ook aan bepaalde ondersteuning te missen. Veelal noemen zij punten die raken aan persoonlijke

21 In de meting van 2022 werd in de vraagstelling nog geen onderscheid gemaakt tussen het realiseren van de basisondersteuning apart voor BOL- en BBL-studenten en tussen het realiseren van de basisondersteuning op school en tijdens de bpv / op de leerwerkplek. Op al deze uitsplitsingen is het beeld echter positiever dan in 2022 (toen werd gevraagd naar ‘het realiseren van de basisondersteuning’).

22 In 2022 is gevraagd naar de tevredenheid over de samenwerking met jeugdhulp / lokale teams. In 2024 is gevraagd naar het kunnen realiseren van de extra ondersteuning in samenwerking met externe partijen.

aandacht: dat zit zowel in een gevoel van zich onvoldoende gezien en begrepen worden, als in het missen van 1-op-1 aandacht of begeleiding.

...maar verschillen tussen teams en docenten leiden tot risico kansenongelijkheid • Wat mbo-instellingen onder de basisondersteuning laten vallen verschilt, en ook binnen mbo-instellingen zijn er vaak verschillen tussen teams of andere eenheden (bv. locaties) in wat onder de basisondersteuning valt. In een vijfde van de instellingen zijn die verschillen zelfs groot. Deels gaat het om logische verklaarbare verschillen die volgen uit de context waarbinnen het onderwijs wordt verzorgd, maar tegelijkertijd spelen ook aspecten als taakopvatting, bereidwilligheid en deskundigheid hier een rol in. Deze verschillen leiden tot een risico op kansenongelijkheid tussen studenten met een vergelijkbare ondersteuningsbehoefte. Met een verdere verschuiving van passend onderwijs naar de basisondersteuning neemt dit risico toe.

(Andere) relevante ontwikkelingen • In voorgaande conclusies zijn al een aantal relevante ontwikkelingen genoemd (aantal studenten met ondersteuningsbehoefte en complexiteit van ondersteuningsvragen, aflopende middelen, werkdruk) die – zeker op teamniveau – leiden tot vragen over de uitvoerbaarheid van en grenzen aan passend onderwijs. Daarnaast zijn een tweetal andere ontwikkelingen relevant.

Ten eerste de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten. Deze wet heeft bij het overgrote deel van de mbo-instellingen geleid tot aanpassingen in beleid en procedures ten aanzien van intake en toewijzingsprocedure. Het nut wordt breed gezien, maar of de wet ook van meerwaarde is voor studenten met een ondersteuningsbehoefte (is het beter geregeld, leidt het tot betere ondersteuning) is nog niet duidelijk. Voor de instellingen leidt de wet tot een grotere administratieve belasting, omdat er voor meer studenten afspraken moeten worden vastgelegd en geëvalueerd.

Ten tweede de geplande invoering van de Wet van school naar duurzaam werk en de vormgeving van regionale programma's. Diverse instellingen²³ en gemeenten noemen het opstellen van dit programma als kans om de samenwerking in de regio te verbreden en te versterken. Dit biedt kansen om de ondersteuning aan de student integraler te maken. De komende jaren zal moeten blijken in hoeverre dat ook gaat lukken.

6.2 Aanbevelingen

De uitvoering van passend onderwijs anders organiseren • De (algemene) werkdruk die door docenten wordt ervaren is hoog en de door teams ervaren toename in het aantal studenten met een ondersteuningsbehoefte vergroot die werkdruk verder. Om deze toenemende druk op onderwijsteams te beperken is de aanbeveling aan mbo-instellingen om na te gaan hoe hulp en ondersteuning op een meer efficiënte manier vormgegeven kan worden. Enerzijds door na te gaan hoe meer vanuit groepen en groepssamenhang gedacht kan worden om daarmee behoefte aan ondersteuning te voorkomen of beperken (= preventief), anderzijds door na te gaan hoe taken en rollen meer optimaal verdeeld kunnen worden (bijvoorbeeld wegnemen van taken bij docenten/slb'ers, kritisch kijken wie slb'er moet zijn, inzet van onderwijs-ondersteunend personeel). Hier ligt een taak bij teams zelf, maar beleidsmatig kan het helpend zijn om kaders te bieden. Daarnaast kan (de ook in de meting van 2022 al genoemde aanbeveling) ook meer (interne en externe) uitwisseling van kennis en goede voorbeelden over de aanpak/vormgeving/organisatie

23 Dit blijkt uit de monitoring van de Werkagenda mbo: Cuppen et al. (in voorbereiding). *Monitor Werkagenda Mbo 2023-2027 en Stagepact 2023-2027: Prioriteit 1 – Kansengelijkheid: Analyse kwaliteitsplan*. Nijmegen: ResearchNed / KBA Nijmegen.

van passend onderwijs bijdragen. Denk hierbij ook aan het verspreiden en daarmee vergroten van de bekendheid van bestaande handreikingen voor onderwijsprofessionals in het mbo.²⁴

Tegelijkertijd blijkt ook dat met name vaardigheden zoals differentiëren, het kunnen bieden van maatwerk en flexibiliteit van docenten van belang zijn, omdat hiermee het onderwijs zo vorm kan worden gegeven dat de student tot leren komt.²⁵ Dit vraagt om goede pedagogisch-didactische vaardigheden van docenten. De ontwikkeling van met name pedagogische vaardigheden vraagt zeker bij een deel van zij-instromers om meer aandacht. Hier ligt een taak bij de mbo-instellingen zelf, bijvoorbeeld in de vormgeving en doorontwikkeling van inductieprogramma's (ook voor zij-instromers, met aandacht voor pedagogisch-didactische vaardigheden; snellere inzet van nascholing). Maar zoals ook in de meting van 2022 al is benoemd, vraagt dit ook een (grotere) betrokkenheid van de lerarenopleidingen bij passend onderwijs in het mbo (zowel gericht op docenten in opleiding als op zij-instromers). Suggesties die in het rapport van Van Casteren et al (2024) worden gedaan (o.a. meer nadruk op praktijkoefeningen en praktische handvatten, algemene introducerende module op passend onderwijs) sluiten hierop aan.

Verduidelijk kaders en grenzen, intern en in samenwerking met externe partners • Zowel mbo-instellingen als gemeenten benoemen het vraagstuk van kaders en grenzen: voor wie en tot waar loopt je eigen verantwoordelijkheid in het bieden van ondersteuning aan mbo-studenten. Die vraag is belangrijk, juist omdat diverse mbo-instellingen en teams zeggen tegen hun grenzen aan te lopen in wat er van hen verwacht kan en mag worden in de ondersteuning van studenten. Zowel de ervaren werkdruk als hoge verwachtingen (over het onderwijs en de ondersteuning aan studenten met complexe problematiek) die volgens betrokkenen bij het mbo worden neergelegd spelen hierin mee. Dat leidt bij sommige teams tot een gevoel van onmacht en frustratie. De aanbeveling is om meer aandacht te hebben voor deze kaders en grenzen, zowel intern als in samenwerking met externen. Intern vraagt dat om duidelijk beleid en duidelijke kaders in wat van teams wordt verwacht in de basisondersteuning, wanneer en waarvoor extra ondersteuning kan worden ingezet en hoe deze routes lopen (sociale kaart, zowel binnen de school als daarbuiten). Met externen vraagt dat om een duidelijke visie op de samenwerking tussen mbo en sociaal domein en de daarbij horende rollen en verantwoordelijkheden. In diverse regio's is of wordt dat gesprek inmiddels gevoerd, maar er is ruimte om dit te verbreden en hierin ook het aantal partners te verbreden.

Zet in op het vergroten van docentenwelzijn • De laatste jaren is er veel aandacht voor het welzijn van studenten. De aandacht voor docentenwelzijn is veel kleiner, terwijl diverse ontwikkelingen hun welzijn onder druk zetten. De aanbeveling is om, gezien de hoge ervaren werkdruk, meer aandacht te besteden aan docentenwelzijn. Een verkennend onderzoek naar docentenwelzijn in het mbo en hbo²⁶ laat zien dat een duidelijkere rol- en taakverdeling - met voldoende tijd en ruimte om kwalitatief invulling aan deze taken te geven, meer tijd en ruimte voor contact en samenwerking met collega's en waardering hierin kunnen bijdragen.

24 Zoals de *Handelingstips voor onderwijsteams* van het Kennispunt MBO Passend Onderwijs (november 2024) en de handreiking voor professionals *Passend onderwijs in het mbo* die is ontwikkeld vanuit de Verbeteragenda passend onderwijs mbo (augustus 2024).

25 Van Casteren et al (in voorbereiding). *Behoeften bij leraren en docenten aan ondersteuning en professionalisering bij passend en meer inclusief onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed / KBA Nijmegen / Expertisecentrum Nederlands.

26 Bremer, B., Scheeren, L., & Bakker, M. (2023). *Docentenwelzijn: een verkenning in het mbo en hbo*. Den Bosch: ECIO.

Eerdere aanbevelingen blijven relevant • In de rapportage over de meting van 2022 zijn een zevental aanbevelingen gedaan gericht op diverse aspecten van passend onderwijs en voor betrokkenen op verschillende niveaus. Deze aanbevelingen blijven ook nu nog actueel en relevant. Dat betekent onder andere dat naast de reeds gedane inspanningen binnen de verbeteragenda passend onderwijs mbo (routekaart aanmeldproces) extra inzet op de informatievoorziening over studeren met een ondersteuningsbehoefte nodig blijft.

Bijlage 1 – Tabellenboek

Deze bijlage bevat achterliggende tabellen waarop de informatie in de voorgaande hoofdstukken is gebaseerd. De tabellen zijn geordend per hoofdstuk van het rapport.

1. Inleiding

Tabel B1.1 – Respons vragenlijst centraal beleidsniveau

	Populatie	Respons
ROC groot	36%	37%
ROC klein	35%	35%
AOC	9%	9%
Vakinstelling	20%	19%
Totaal N (=100%)	55	46

Tabel B1.2 – Respons vragenlijst opleidingsmanagers

	Populatie	Respons
<i>Type instelling</i>		
AOC	9%	11%
ROC klein	36%	32%
ROC groot	44%	48%
Vakinstelling	11%	9%
<i>Niveau*</i>		
1	9%	16%
2	21%	57%
3	30%	70%
4	40%	75%
<i>Grootte instelling (aantal studenten)</i>		
Klein (< 10.000)	56%	53%
Groot (> 10.000)	44%	47%
Totaal N (=100%)	372	149

* De percentages tellen bij de respons op tot meer dan 100%, omdat onderwijsteams in de meeste gevallen bestaan uit opleidingen op meerdere niveaus. Deze vraag is door 3 opleidingsteams niet beantwoord. De totale N is hier dan ook 146.

Tabel B1.3 – Overzicht steekproef en respons studentenenquête, 2023-2024

	Eerstejaars studenten 2023-2024		Tweedejaars studenten 2023-2024	
	Steekproefverdeling	Responsverdeling na weging	Steekproefverdeling	Responsverdeling na weging
Leerweg				
- BOL	68%	68%	69%	70%
- BBL	32%	32%	31%	30%
Niveau				
- 1	6%	6%	5%	5%
- 2	21%	22%	21%	21%
- 3	22%	22%	23%	24%
- 4	51%	50%	51%	50%
Sector				
- Combinatie van sectoren	1%	1%	1%	1%
- Economie	27%	26%	26%	26%
- Groen	4%	4%	4%	5%
- Techniek	31%	31%	31%	29%
- Zorg en welzijn	37%	38%	38%	39%
Totaal N (=100%)	53.980	2.996	54.037	2.741

2. Toelating en toegankelijkheid

Tabel B2.1 – Afwijzing voor opleiding op basis van ondersteuningsbehoefte

	Meting 2018	Meting 2022	Meting 2024
	%	%	%
Nooit		29	27
Incidenteel	63	60	55
Regelmatig	2	-	-
Vaak	-	-	-
Heel vaak	-	-	-
Weet niet	12	11	18
Totaal N (=100%)	49	35	44

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.2 – Aantal studenten dat niet is toegelaten voor de opleiding door extra ondersteuningsbehoefte

	%
1-5 studenten	67
6-10 studenten	12
Weet ik niet	21
Totaal N (=100%)	24

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.3 – Afwijzing voor instelling op basis van ondersteuningsbehoefte

	Meting 2018	Meting 2022	Meting 2024
	%	%	%
Nooit	35	40	40
Incidenteel	47	51	40
Regelmatig	2	-	-
Vaak	-	-	-
Heel vaak	-	-	-
Weet niet	16	11	20
Totaal N (=100%)	49	35	45

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.4 – Aantal studenten dat niet is toegelaten tot de instelling door extra ondersteuningsbehoefte

	%
1-5 studenten	78
6-10 studenten	-
Weet ik niet	22
Totaal N (=100%)	18

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.5 Type student dat niet wordt toegelaten tot de instelling door extra ondersteuningsbehoefte

	%
Handicap/beperking	33
Psychosociale problemen	17
Thuisproblemen, financiële problemen	-
Lichamelijke problematiek en gezondheidsproblematiek	17
Leerproblemen	17
Loopbaanproblemen	6
Multiproblematiek	61
Anders (o.a. studenten die in het vo vastlopen en daardoor niet in het onderwijssysteem van het mbo passen en anderstaligen)	22
Totaal N (=100%)	18

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.6 Alternatieve trajecten waarnaar afgewezen studenten zijn begeleid

	%
Een of meer studenten zijn begeleid naar een andere reguliere mbo-instelling	17
Een of meer studenten zijn begeleid naar REA college	33
Een of meer studenten zijn begeleid naar werk	39
Een of meer studenten zijn begeleid naar een alternatief traject	56
Een of meer studenten zijn niet begeleid naar een ander traject	22
Weet ik niet	17
Totaal N (=100%)	18

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B2.7 Bovenmatige belasting van toegelaten studenten voor de instelling

	%
Nooit	-
Incidenteel	56
Regelmatig	24
Vaak	2
Heel vaak	-
Weet ik niet	18
Totaal N (=100%)	45

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

3. Dekkend aanbod van extra ondersteuning

Tabel B3.1 – Mate waarin de invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten heeft geleid tot aanpassingen in het beleid en meer afspraken over extra ondersteuning (% , N = 44)

	Helemaal/ overwegend niet	Deels wel, deels niet	Helemaal/ overwegend wel	Weet ik niet
De invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten heeft binnen onze instelling geleid tot aanpassingen in het beleid	5	25	70	-
De invoering van de Wet verbetering rechtsbescherming mbo-studenten heeft binnen onze instelling geleid tot meer (schriftelijk vastgelegde) afspraken over extra ondersteuning	18	23	57	2

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B3.2 – Stellingen over ouderbetrokkenheid (% , N = 44)

	Helemaal/ overwegend niet	Deels wel, deels niet	Helemaal/ overwegend wel	Weet ik niet
Ouderbetrokkenheid wordt binnen de instelling als wenselijk ervaren	2	18	75	5
Ouders zijn voldoende geïnformeerd over het aanbod van basis- en extra ondersteuning van de instelling	9	41	43	7
Ouders van minderjarige studenten worden voldoende betrokken bij het maken van afspraken over extra ondersteuning voor hun zoon/dochter	2	16	82	-
Ouders van meerderjarige studenten worden voldoende betrokken bij het maken van afspraken over extra ondersteuning voor hun zoon/dochter	25	46	27	2
De bereidheid van ouders om betrokken te worden bij (het maken of evalueren van) afspraken over extra ondersteuning is groot	-	39	52	9

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B3.3 – Bekendheid van het aanbod van extra ondersteuning binnen de instelling

	%
Helemaal/overwegend niet voldoende	-
Deels wel/deels niet voldoende	34
Overwegend/helemaal voldoende	66
Totaal N (=100%)	44

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B3.4 – Bekendheid van het aanbod van extra ondersteuning binnen de onderwijsteams

	%
Helemaal/overwegend niet voldoende	5
Deels wel/deels niet voldoende	21
Overwegend/helemaal voldoende	73
Weet niet	1
Totaal N (=100%)	135

Bron: Vragenlijst opleidingsmanagers.

Tabel B3.5 – Mate waarin er sprake is van een dekkend aanbod voor extra ondersteuning in de bpv

	Meting 2022	Meting 2024
Helemaal/overwegend niet	30	11
Deels wel/deels niet	44	36
Overwegend/helemaal wel	26	48
Weet niet	-	5
Totaal N (=100%)	23	44

Bron: Vragenlijst opleidingsmanagers.

Tabel B3.6 – Mate waarin er sprake is van mogelijkheden tot een aangepaste bpv

	Meting 2022	Meting 2024
Helemaal/overwegend niet	-	2
Deels wel/deels niet	70	46
Overwegend/helemaal wel	30	46
Weet niet	-	6
Totaal N (=100%)	23	44

Bron: Vragenlijst opleidingsmanagers.

Tabel B3.7 – Gemaakte afspraken over extra ondersteuning, (% , N = 257)

	%
Extra begeleiding op school	48
Aangepaste toetsing en examinering	53
Aanpassingen in het volgen van het onderwijs	24
Hulpmiddelen om het studenten te vergemakkelijken	15
Aanpassingen in de lokalen of gebouwen	4
Extra begeleiding of aanpassingen tijdens de stage/bpv	13
Extra inzet van externe hulpverlening op school, of de inzet van zorg op school	8
Anders	1

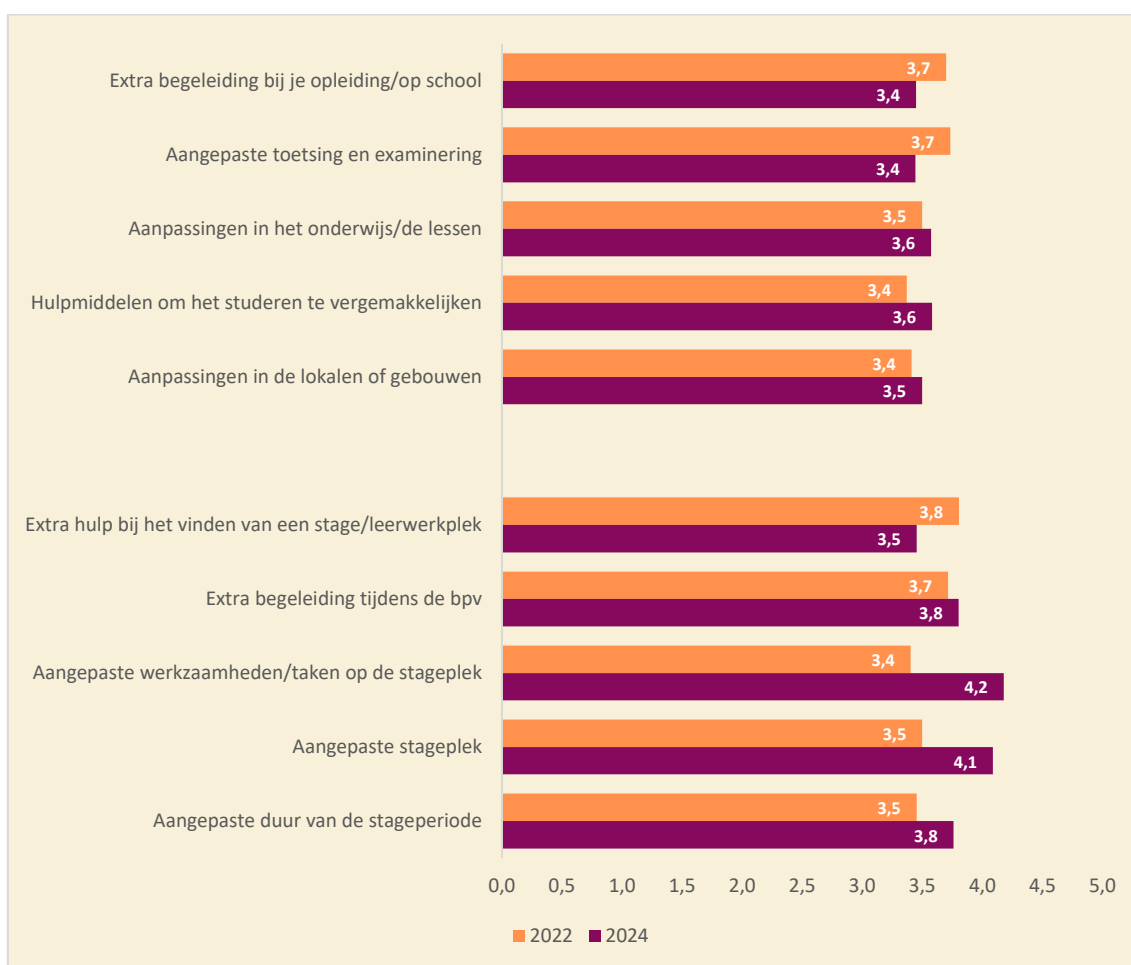
Bron: Vragenlijst eerstejaars studenten (IA).

Tabel B3.8 – Mate waarin gemaakte afspraken over extra ondersteuning worden nagekomen

	%
Helemaal niet	4
Nauwelijks	8
Een beetje	15
Grotendeels	44
Helemaal	29
Totaal N (=100%)	269

Bron: Vragenlijst eerstejaars studenten (IA).

Figuur B3.1 – Gemiddelde score ontevredenheid (Schaal 1-5 zeer ontevreden – zeer tevreden)

4. Basisondersteuning en de uitvoering van passend onderwijs in de klas

Tabel B4.1 – Instellingen met een smalle of brede afbakening van passend onderwijs (% , N 2014 = 64, N 2016 = 52, N 2018 = 56, N 2022 = 37, N 2024 = 45)

	2014	2016	2018	2022	2024
Brede afbakening	67	60	61	68	67
Smalle afbakening	30	40	39	30	33
Rest	3	0	0	2	0

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B4.2 – Beslisruimte van opleidingsmanagers wat betreft de inhoudelijke invulling van passend onderwijs (% , N min = 146, N max = 147)

	(Heel) veel	Redelijk	(Heel) weinig	Weet ik niet
De (mate van) basisondersteuning die het team studenten kan bieden op school	60	19	30	1
De (mate van) basisondersteuning die het team studenten kan bieden in en bij de bpv	42	44	13	1
Ureninzet van medewerkers voor taken passend onderwijs	29	39	28	4
Professionalisering op het thema passend onderwijs	50	35	12	3
Inzet van de middelen voor passend onderwijs in uw team	24	43	27	6

Bron: Vragenlijst opleidingsmanagers.

Tabel B4.3 – Mate van betrokkenheid van professionals bij passend onderwijs (% , Nmin = 42, Nmax = 44)

	(Heel) groot	Enigszins	Klein	Geen	Weet ik niet
Docenten	35	49	16	-	-
Studieloopbaanbegeleiders, mentoren	79	16	5	-	-
Intakers	63	30	2	2	2
Zorgcoördinatoren, zorgmedewerkers	98	-	-	2	-
Medewerkers studentenservice	90	5	-	-	5
Teammanagers	49	37	14	-	-
Afdelingsmanagement, directie	43	39	14	-	4

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Tabel B4.4 – Mate waarin het lukt om passend onderwijs in de basisondersteuning te realiseren op school (%)

	Beleidsmedewerkers		Opleidingsmanagers	
	BOL	BBL	BOL	BBL
Helemaal/overwegend niet	-	-	1	4
Deels wel, deels niet	14	28	16	21
Helemaal/overwegend wel	84	60	79	69
Weet niet	-	5	1	2
Niet van toepassing	-	7	3	4
Totaal N (=100%)	44	43	142	104

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers en opleidingsmanagers.

Tabel B4.5 – Mate waarin het lukt om passend onderwijs in de basisondersteuning te realiseren op school (%)

	BOL	BBL	Gemiddelde BOL + BBL	2022
Helemaal/overwegend niet	-	-	-	6
Deels wel, deels niet	14	28	21	55
Helemaal/overwegend wel	84	61	75	33
Weet niet	2	5	4	6
Totaal N (=100%)	44	43	84	33

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers en opleidingsmanagers.

Tabel B4.6 – Mate waarin het lukt om passend onderwijs in de basisondersteuning te realiseren op de leerwerkplek (%)

	Beleidsmedewerkers		Opleidingsmanagers	
	BOL	BBL	BOL	BBL
Helemaal/overwegend niet	2	7	3	11
Deels wel, deels niet	34	35	27	29
Helemaal/overwegend wel	57	44	65	53
Weet niet	7	7	1	2
Niet van toepassing	-	7	4	5
Totaal N (=100%)	44	43	142	104

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers en opleidingsmanagers.

5. Samenwerking tussen mbo en sociaal domein

Tabel B5.1 – Afspraken in regionaal verband

	%
Er zijn altijd al afspraken gemaakt in regionaal verband	60
Andere gemeenten zijn later aangehaakt	20
Weet ik niet	5
Anders (gedeeltelijk regionaal en gedeeltelijk lokaal; sommige afspraken altijd al regionaal en sommige pas later regionaal)	15
Totaal N (=100%)	20

Bron: Vragenlijst gemeenten.

Tabel B5.2 – Gezamenlijke visie en ambitie van gemeente en mbo in de samenwerking tussen het sociaal domein en mbo

	%
Er is sprake van een gezamenlijke visie en ambitie	23
Er is deels sprake van een gezamenlijke visie en ambitie	50
Er is geen sprake van een gezamenlijke visie en ambitie	18
Weet ik niet	9
Totaal	22

Bron: Vragenlijst gemeenten.

Tabel B5.3 – Toegankelijkheid hulp en ondersteuning naar leeftijdsgrens (aantallen)

	Alle leeftijden	Tot 18 jaar	Tot 23 jaar	Tot 27 jaar	Anders
Alleen voor studenten van de mbo-locatie(s) die woonachtig zijn in onze gemeente (of regionaal in het geval van regionale afspraken)	2	1	1	1	2
Voor alle studenten van de mbo-locatie(s) ongeacht hun woongemeente	7	-	1	4	1
Anders	1	-	-	-	-

Bron: Vragenlijst gemeenten.

Tabel B5.4 – Ervaren knelpunten in de extra ondersteuning (% , N min = 42, N max = 44)

	Niet	Beperkte mate	Wisselend	(Zeer) grote mate	Weet ik niet
Samenwerking met jeugdhulp/gemeentelijke lokale teams 18-	7	34	32	27	-
Samenwerking met volwassenenzorg	2	19	38	24	17

Bron: Vragenlijst beleidsmedewerkers.

Bijlage 2 – Overzicht onderwijsteams

Overzicht onderwijsteams waarmee focusgroepen zijn gehouden

Team	Type instelling	Niveau	Sector
Docententeam	Groot ROC	Niveau 2	Transport en logistiek
Docententeam	Middelgroot ROC	Niveau 2	Zorg, welzijn, logistiek en retail
Docententeam	Groot ROC	Niveau 1	Startcollege
Docententeam	AOC	Niveau 2, 3, 4	Groen sector
Ondersteuningsteam	Klein ROC	Overkoepelend	Overkoepelend

f

